

સુધમા અને ધણા દેરદાર સાથે,

શ્રી

ત્રિભૂવન તરંગ.

દોહર.

તરંગ ત્રિભૂવન તણી, કિંમત હદી નવ ધાય;
પણ તે આના પાંચમાં, પછીક જે વેચાય.

રચી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

કવિ ત્રિભૂવનદાસ નારણજી.

રહેવાસી રામપુર કરવાજે બકતી યોગ—અમદાવાદ.

“ આ પુસ્તક મને ૧૯૬૭ ના ૨૫ મા આક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર
કરાવી સર્વ હક સ્વાધીન રાખેલ છે. ”

આગતી યોગી.

પ્રત ૨૦૦૦

મંવત ૧૯૭૫.

સને ૧૯૧૯.

આ પુસ્તક મારાજી નુરખાન અમીરખાને પાતાના
ધી અમરસિંહજી ત્રિભૂવન પ્રેસમાં છાપ્યું—અમદાવાદ.

મુદ્રય પાંચ આના.

ગુજરાત વિંધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કાપીરાઈટ-સંગ્રહ

૮૦૩૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૅપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૪૩૦ વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ ત્રિભુવન તરંગ

વિાગ દેવદાસ

શ્રી.

અર્પણ પત્રિકા.

શ્રીયુત મહાશય.

નાગરદાસભાઈ રણછાડદાસ,

કલીકે મીલના સ્પીનીંગ માસ્તર સાં

અમદાવાદ.

દોહરા.

કલ્પ વ્રક્ષ સમ ગુણમાં, દેતા સરમ સુવાસ,	૧
દક્ષા શ્રીમાળી હાતમાં, નરવર નાગરદાસ.	
સખ્ય અને સાદાઈમાં, ખલકે વસ્તા વાસ;	
ગૌરવથી નિજ જ્ઞાનમાં, નરવર નાગરદાસ.	૨
નર્મળ મનથી નાતના, સુખ ચિંતક હો આપ;	
પારસ મણિનઃ ગુણથી, નરવર નાગરદાસ.	૩
દયા દીનની ખાણ હો, સુખ તણા હો જાણ;	
પરોપકારી કામમાં, નરવર નાગરદાસ.	૪
સંતોષો સંપૂર્ણ હો, વિકાર જિર ન વાસ;	
કોદિનૂર રડા કુળના, નરવર નાગરદાસ.	૫
નીતિ પર પ્રાપ્તિ ધણી, સત્ય તણા હો દાસ.	
વનયવંત આ અવનીમાં, નરવર નાગરદાસ.	૬
કોર્તિ કાને સાંભળી, હૈયે વંધ્યો હુલાસ;	
જે સખ્યે આ ગ્રંથને, અરપ્યો નાગરદાસ.	૭
સ્વીકારી આ ગ્રંથને ઉપકૃત્ય કરશે આપ;	
સહભાગી સમજી શકું, નરવર નાગરદાસ.	૮

શ્રી. સેવક.

ત્રિભુવનદાસ નરાણજીના

સંવિનય પ્રણામ.

શ્રી. ત્રિભૂવન તરંગ.

લેખક—કાવ ત્રિભૂવનદાસ નારણજી.

પ્રભુ સ્તુતિ.

રાગ—“ ઓખ વિનાનું અંધારું રે ”

કંઈક કરજી ઉર લાવો રે, દયાના નિધિ;
કંઈક કરજી ઉર લાવો,
જગત વિષે હું જન્મ ધરીને ઠામ ન બેઠો ક્યાંય ઠરીને,
ચાક્રો છું હું હવે બવ ફેરા રૂરિને રૂરિને રે. દયાનાં
માધિ, બાધિ, થાય ન અજગી ઉપાધિ પશુ સાથે વજગી;
ઐવી ત્રિવિધિ મારા સિરપર મજગી, સજગી રે. દયાનાં
સાર અસાર સર્વે જગ લાગે, ત્રિભૂવન મુખ ઐવું માંગે;
જન્મ મરણ મમ માંગો મંગારે. દયાનાં

શારદા સ્તુતિ.

ગઝલ.

અરે ઓ ! ! ! શારદા માતા, તમારા ગુણને માતા;
થયા ઘોઘ અમે ખાતા. અરે ઓ ! ! !
તમારા સેવકો થાતા, રીસાયાં સદમી માતા;

સરવને સુખના દાતા,
 અમોને એ કહે માતા નથી મમ ગુણ કાં ગાતાં ?
 રહ્યાં છે તે ચક્રી જાતાં.   અરે ઓ ! !
 કર્યો છે ખાર જો ખાલી, મમતને જીગરે જાલી;
 ગયા તે ધર ચક્રી ચાલી.   અરે ઓ ! ! !
 ન ખાએ પેટમાં દાણા, પીટે છે છાતીએ પાણી;
 કર્યાં ત્યાં તેમણે ચાણી.   અરે ઓ ! ! !
 ઘણાં કંજુમના કાકા. કરે ખાવા છતાં કાકા;
 વરયા છે ત્યાં જીવે જાતાં.   અરે ઓ ! ! !
 નથી જ્યાં કોઈને મળતું, નથી જ્યાં કોઈ પશુ રગતું;
 નથી જ્યાં કોઈનું વળતું;   અરે ઓ ! ! !
 રીસાવી તે ગયા જેથી, રજળતા જો અમે તેથી.
 દુઃખી સ્થિતી બની એથી   અરે ઓ ! ! !
 કવિ થઈ બીજા માગે છે, તને શું ઠીક લાગે છે;
 ધરે તો ધંટ વાગે છે;   અરે ઓ ! ! !
 રજળતા વાટને બાટે, દેખું છું ધનને માટે;
 અરમને જો તજ વાટે   અરે ઓ ! ! !
 તજ જો લાજની પરવા, ધરે છે ધન જો મગવા;
 વખાણો નિયમ કરવા,   અરે ઓ ! ! !
 કવિની ટેકેને રાખી, નભાવે જાંઘળી આખી;
 અમોને ના કરો ખાખી.   અરે ઓ ! ! !
 અમે તો ટેકના એવા, ન તજએ આપની સેવા;
 સદા દયો લાભ તે લેવા   અરે ઓ ! ! !

કાં ! ! ! નોકરીની મઝા કેવી ?

ગઝલ.

- ધણી છે બીખથી ભુંડી, જીવેને નોકરી લુંડી,
પીડા મેં જોઈ છે. ઉડી. સળગી નોકરી બાઈ ૧
- અરેરે હોજરી ભરવી, તે સાર નોકરી કરવી,
કરીને જીંદગી વરવી. સળગી ૨
- ધણી છે ટુંકડાં પેટો, કેહેવા તેહનો શેડો.
દીએ તે દુઃખડાં વેડો. સળગી. ૩
- વખતસર રોટલા ખાવા, ઘરેજો દે નહીં જાવા,
કસાલા વેકવા આવા. સળગી. ૪
- ફક્ત આ પેટને ભરવા, જવું જો નોકરી કરવા;
અનણ્યા દેશમાં રવા. સળગી ૫
- ધણી જે પ્રાણથી પ્યારી, અરેરે આપણી નારી;
જવી તે ક્યાંય વસારી. સળગી. ૬
- ટપકતે અશ્રુએ મેલી, તજવી પ્રેમની વેલી.
ખુદા એનો કરી બેલી. સળગી. ૭
- સગાના સાથને છોડી, જવું પર દેશમાં દોડી;
કહો આ ! ! ! આપદા થોડી. સળગી. ૮
- રગડે તેમ રગડાવું, તગડે તેમ તગડાવું;
અથડાવે તેમ અથડાવું. સળગી. ૯
- કરે જો રહ તો થાવું, લાઇ ડોલ પાણીને નાહવું,
ઝોઢી ઝોઢાળ ધર જવું. સળગી. ૧૦
- તોડીને ટાટીયા મરીએ, ભૂખ્યા તરસ્યા ધણી ફરીએ;
કદર તે થાય નાં જરીએ. સળગી. ૧૧
- ખીમારી થાય તે ટાણે, દયા કાણુ દિલમાં આણે;

પડ્યો ખેલ પુછશે જાણે.	સજગી. ૧૨
ધકેશે ગાડીએ ધાલી, ટીકીટ એક રોટ્ટી આલી;	
મારગમાં તો પ્રભુ વાંલી.	સજગી. ૧૩
મહાએ હાજરી દેતાં, મુખેથી હાજી હા. કેતાં;	
નથી જો માન ત્યાં રે'તાં.	સજગી. ૧૪
નિગંતે હંધતો લેવી, અરેરે હોય છે કેવી;	
જાનિ જો પાંતના જેવી.	સજગી. ૧૫
મળેનાં નાવું ને ધોવું મળેનાં લોકને જોવું;	
અરે ક્યાં રોડડાં રોવું.	સજગી. ૧૬
પગારો આપતાં થોડા, કરવા નોકરી થોડા;	
વળા તે આપનાં મોહોડા.	સજગી. ૧૭
જરૂરી કામને માટે, રજાનો માગનાં ધાટે;	
લડે છે વાઘની ડાટે.	સજગી. ૧૮
નજર જો નાં પડે નાંખી, ખરેખર જાંઠગી આખી;	
ખતોને છેવટે આખી,	સજગી. ૧૯
મવાલી હોય છે મોટા, પ્રજાપત વાહનો જોડાં;	
ભરીને આપવા લોટા.	સજગી. ૨૦
દીએ છે દૈક તો ગાળો, ડસે જો તેહનો કાળો;	
પેહેલો એ રાશડા વાળો.	સજગી. ૨૧
ચડાવે મુખડાં એવાં, પુટેલાં તુબડાં જેવાં,	
પડે છે દેખવાં તેવાં.	સજગી. ૨૨
વિના જો આપણી ચુકે, ધણા તો ગાળાઓ પુકે.	
જાણે જો વાંદરા કુકે.	સજગી. ૨૩

સીઠલ જો દેખીને એવી, પડે છે શણ તો કેવી,	સજગી. ૨૪
ખરેખર દાડમા જેવી.	
સદાએ પેટમાં બડકો, ધરીને વેઠવે તડકો,	સજગી. ૨૫
કરો આ નોકરી બડકો.	
ધણી તો આપતાં ગાળો, કહેછે ચાલતાં સાળો;	સજગી. ૨૬
કરે છે માનખ્યો કાળો.	
હુંકારા ઢેડીઆ જેવા, કરે છે કૈકતો એવા;	સજગી. ૨૭
ખરેખર લાયની જેવા."	
મળેનાં નરનાં મુખો, પડે છે વેડવી ભુખો;	સજગી. ૨૮
એવાં છે નોકરી દુઃખો.	
શોકાળી યોબીને છેડો કહે છે છોકરાં તેડો;	સજગી. ૨૯
મુકેનાં એ વિના કેડો.	
અકારાં કામને ચિંતે, વળી કરતાં છતાં નિંદે;	સજગી. ૩૦
જેવાં કે છાતડી વિંધે.	
ધડીજો ખેસવા જતાં, દેખે છે દુઃખના દાતા;	સજગી. ૩૧
કરે છે નયણને રાતાં.	
ત્રિભુવન સિખ છે એથી, ઘટે તો ઉરમાં લેવી;	સજગી. ૩૨
પછી ધમ્મજા કહું જેવી.	

ઢાહરો

માલ વગરના માનવી, અક્રમ દિણુ જે હોય;
સહન કરીને દુઃખડા, દે જન્મારો ખેલ.

કાં ! ? ? વાણીયાઓ તમારે હજી અમારું દુખ
સાંભળવું છે કે ? સાંભળો.

“ રાગ ” જમાનો તો બહલાયોરે ”

વાણીડા કંઈક વિચારોરે, જાતી તો હું છોજ તમારોરે.

વાણીડા કંઈક વિચારોરે.

||ટેકા||

ઝેરી વિનાનો છે બહુ બળાપો જેને માટે જુઓ લેખ;
છેવટ સુધી જો નહીં મળે તો, પડશે લેવો જો જો લેખ,

વિના નથી, (૨) અમારો આરોરે,

વાણીડા.

સુતડાળીશ તો વરસો વિલાં, નિત્યે જપતાં નાર,

વાંઢાના વલખાં મેં છેવટે છપાવ્યાં, તોએ ન આવ્યો પાર;

હજુ જુવો, (૨) આજ અમારો,

વાણીડા.

ચાર, ચાર જેની આવૃત્તિ થૈગે, નકલ બાવીશ હજાર,

ચટણીની પેઠે ગણ છે તે ચાલી, છતાં નિકળ્યો નહીં સાર;

નથી શું, (૨) કોઈ વાંચનારોરે,

વાણીડા.

પરણી નારીની તો આશા મેં મુકી; બીજો કરીને વીચાર,

વિધવા નારી થકી ધરને વસાવા, તોએ ઉતર્યો નહિ પાર;

જુવોને, (૨) સંસ્કાર મારોરે,

વાણીડા.

પુનર લગ્નમાં પશું માગે છે, નશ્ટ નારીને માટ,

કેવી રીતેરે આ લગ્ન જ કરવા ? કોઈક ઉતારોને ધાટ;

સમજીને [૨] ચિત્તથી સારોરે,

વાણીડા.

નાંચ્યા નાંચાને નાંચાજ માગે, કરવું હમારે કેમ ?

સુધારાવાળાએ દીધી છે છોડી, વાંઢા ઉપરથી રેમ;

કરીને, [૨] પડલાનો ધારોરે,

વાણીડા.

આખા મુલના એકવાડ જેવી, આશ્રમમાં આવે ના,
તેવી શાશ્વી સતિ કરતી નથી જો, કાંઈક મારો એ સ્વીકાર;
ભુંડણુ જેવી (૨) દુઃખનો બારોરે, વાણીડ.

પ્રથમ તો ધર ધરનાનું પુછેછે, પછી પુછેછે વેહેપાર,
ત્યાર પછી કહે વેહેપાર નહીં તો, માસિક શું છે પમાર;
વિધુર વાહલા, (૨) કાહોને તમારોરે, વાણીડ.

પોતા પાસે તો પેહેરેલા વસ્ત્રો, વિના ન હાથ કે વાર,
નંગમાં તો અંગ વિનાનું કાંધ, હાંપ ન રાખ રતી બાર;
છતાં કરે, (૨) કેવો લખારોરે, વાણીડ.

આથી અધિક દુઃખ કેવુંરે ગણવું, કેવા કરમના ભોગ,
વિધવા વેશ્યાની સરખી ગણાતીના નથી બનતો સંજોગ;
પ્રયાસમાં (૨) પુરણુ હાર્યોરે, વાણીડ.

કયો હમારે મારગ લેવો, કયો કરવોરે ઉપાય ?
બધી બાબુથી રહે છે બગાપો, વર્ણુન જેનું ન થાય;
સુણો મારા, (૧) ઉત્તમ મારોરે, વાણીડ.

શારડી જેવા બારડી માટે, પડ્યા છાતી માહે શાર,
વેહની પેઠે કાંઈક રૂઝવે, વાણીડ મારો આ માર;
હવે થયો, (૨) મન મુજરોનં, વાણીડ.

પૈસા આપીને પેટ ભરે તો, ધરડાનો નાં ગણે બાધ,
રૂડ રૂપાળા પૈસા ન આપે, તેને ન આપે દાદ;
આતે કેવો, (૨) કેર છે કાજોરે, વાણીડ.

અંતરમાં તો નિરંતર મારે, નથી બીજા ઉદ્ગાર,
આશા અમારીને અમ્મર કરવા, બંધુ પડો કાંઈ બહાર;
જોઈ મારે (૨) દીલ દુઃખારોરે, વાણીડ.

હામ દેનારાને દીકરી આપી, બરવા મુકોને બંડાર,
બંડાર બરવાના નામમાં મુકો, સવળે મુખેથી અંગાર
તમારો તે, (૨) ધર્મ મંબારોરે,

વાણીડા.

બહાર જતાં હું બંધ કરું છું. ઘર અને ખડકીનાં દાર,
તાળુ લગાવીને કુંચીઓ મારી, રાખું છું હારોહાર;
વિપતડી આ, [૨] કાષ્ઠક વિચારોરે

વાણીડા.

ત્રેમી પરોણા ઘેર પધારે હેયા મારાના હાર,
રાંધીને દેતાં હું લાજ મરું છું હયા કરો કો લગાર;
દેખો મારા, (૨) દુઃખના મારોરે,

વાણીડા.

સાચી જુડી મારી તમે તપાસો શાશ્વા, માતી તકરાર,
તે પછી છેવટ નિર્ણય આપો, વિનવું વારંવાર;
તમારા, (૨) તનમાં ધારોરે,

વાણીડા.

કુમારકાનો કાળજ હોએ, જુઓ સંજ્જન સંસાર,
ત્રિધના વનિતાનો છેવટે બનાવો, બાધ મને બરથાર
જેથી છર્ડે, (૨) હું રાજ રહેનારોરે:

વાણીડા.

અન્ય જતી હવે અમથી ન જોઇએ, હાથ જુ દુઃખનું દાર
અધવય ગાડું મુકી ઉંઘાળી, પાધરા કે પોખાર;
જાણે વિતી, (૨) કીરતાર માતરે

વાણીડા.

ટળવળતારે ત્રિભુવન મુખે, પ્યારા મુણીને પોકર,
અમ્મ અમારીનો અંતજ લાવો, ન્યાય કરી નરનાર;
જેમાં થશે (૨) જય તમારોરે,

વાણીડા.

જેશીરાજ ? જેશ જોઈ કંઈ લીલું કરશે કે ? હોરી

એ ! જેસીડા ! જેસ જીવોને મળશે ક્યારે મને નાર,
જેસી અને નેવું વરસના પરણે, મારો હજી ન આવ્યો પારે ?
એ જેસીડા, ||ટેકા||
પુર્વજ આતે કોઈ કોખો છે કે, ગ્રહ કરે છે કંઈ ખાર,
દેવી અને કોઈ દેવ નડે છે, કે કોખોફિરતારે, જેસીડા.
લખી, લખીને, હું જાતીને ચાક્યો, પુસ્તકમાં વારંવાર;
હાહ હજી નથી કોઈએજ દીધી, પ્યારા કરું ક્યાં પોકારે, જેસીડા.
રોકડના ઘેરે દોકડ વાગે, નથી આધાર નથી દાર;
શેઠા સુધી ગણી વેઠાને કહેજો પ્રશ્ન સાંરે શ્રીકાર;
ખરેખરે તમે કહી દેજો મુજને, મળશે મુવા પહેલા નારે, જેસીડા.
લગ્ન થયેથી આપીશ તમને, શીખ કરીને સત્કાર;
અત્યારે તો એક પ.છ ન આપું, મારું બોડવાને બાલરે, જેસીડા.
કંઈ નારીના નસીબમાં હું છું, બાઈ કહેને બરથાર;
કેંછે ત્રિભુવન મારા નસીબમાં, કંઈ રૂડી છે જેનારે, જેસીડા.

સતયુગને આમંત્રણ.

ગઝલ.

ખરે સત યુગ હવે આવો, વધ્યો બહુ પાપનો પાયો;
પધારી એજ અટકાવો. અરે૦
વધ્યા છે લાંચ લેનારા, વધ્યાં ધન હરનારા;
કુકરમે ધોર કરનારા. અરે૦

વધ્યા છે કાતકી એવા, વરણ્યા જાનનાં તેવા;
ખરેખર કાંતના જેવા. અરે૦

વધી મરતાનીઓ જાણ, મરું છું જોષને કાણ;
ધણી પાણ ધકી પાણ. અરે૦

જુઠાણું બહુ ગયું જમી, નથી હું દેખતો ખામી;
અમે તોળાં પુરો પામી. અરે૦

હો આડે ધડેચાલે, ન તેનો હાથ કો જાલે;
એવો એ જોસથી માલે. અરે૦

ગયા છે ચરચરી ધરમી, પુલ્યા છે કુરજો કરમી;
કેવી આ વાત એ સ્મરમી. અરે૦

દીધા છે ધર્મને ફેંકી, અધરમી મનથી બેંકી;
બજબજ પર પાવને મેકી. અરે૦

ફરે છે હંભમાં લુચ્યા, અકકલના હોય છે ડુચ્યા;
સ્વદેહે જામ તે ઉંચ્યા. અરે૦

ધરમને રાખવા નીતિ, પધારો (સતયુગ)ઉર ધરી પ્રીતિ;
ત્રિભુવન જોષ કહે વીતિ. અરે૦

સંવત ૧૯૭૪ નું ચોમાસું

એકત્રીસા સવેચા.

જોટ જોટાં ચડ્યાં વાહ્યાં, પરવત જેવાં આકાસે;
ધોર ક્યું અધારું એવું, હોય ન જોતાં મધ રાતે;
પડ્યો પડ્યો ધન દિસે જોતાં; હમણાં એ તુટી પડશે.

જાંઘી ભાતથી મુશળ ધારે, જાણે ભુતળ બીજવશે.
 આમ કયું આખું ચોમાસુ, છેવટમાં ધન ગયો નાશી;
 જન અવરતી તોડી આશા, પુરણ કીધાં ઉદાસી;
 કાળ સમી મોંઘાઓ; ચાલે ઉમેરો તેમાં કીધો;
 ભરણ પોષણમાં પેટ ભરીને, દગો પુરણ સાલે દીધો. ૫

કેને માખણ જીવે છે !

ગઝલ.

“માઠું લગાડો તો મારા. સમ છે સલુણીરે;
 જે લુખ્યાને માખણ જોખણે, જે દિવસ, જે ઘડીએરે;
 તેણે અમને તુરત મળવું, બહુ ચોંપે ચોપડીરે. જે લુખ્યા.
 કુકર જેવા દેખાવે તે, રૂપ ગુણથી હોએરે;
 વાઝ શમા વાજીવશું તેને, ખોટે ખોટા તોએરે. જે લુખ્યા.
 હશે હીજડા જેવા જાતે, તાળી પાડે તેવારે;
 મહા યુદ્ધા શુરવીર કહી દેશું, રણ દીપાવે એવારે. જે લુખ્યા.
 ડોઝ લાંચીયા નીમક હરામી, હશે જીવમી જખરારે;
 ધણા દયાળુ નીતિ વાળા, સહુથી કહીશું બમણારે. જે લુખ્યા
 તનય હશે જે મસ્તાનીના, સતિપુત તે કહીશુંરે;
 ધણા કુશળ કહી રૂબરૂમાંને, સાખાસી પણ દમશુંરે જે લુખ્યા.
 અધારે કુકરમી ચંડાળોથી, ધણું હશે જો નીચારે;
 દેવ સમા કહેશે ત્રિભુવન, ઉંચામાં પણ ઉંચારે. જે લુખ્યા.

પ્રભુ પ્રાર્થના.

રાગ.

“હાસ પરે દયા લાવોરે, દયાળુ દેવાં-હાસ૦

માફ કરો અપરાધોરે (૨) દયાળુ દેવા. માફ ટેક
પાપ પોરસથી કૈક હું કરતો, પાપ ન પાછો ઝરી પણ ભરતો;
તુજથી દિલ નવ જરી ડરતો ડરતોરે (૨) દયાળુ દેવા. માફ૦
તન, મનથી મેં કીધા જેવાં; વચન ચકી પણ કીધાં તેવાં;
વરણ્યાં જામ ન એવાં-એવારે (૨) દયાળુ દેવા. માફ૦
હવે સમજમાં આવ્યું એવું ભોગવવું પડશે સહુ તેવું.
અમાયન એવું એવુંરે (૨) દયાળુ દેવા. માફ૦
બહુ ભોગવતા નજરે ભાજ્યાં, લોક કહે ગયા નરકે આલ્યા;
નવયાં કોથી જલ્યા જલ્યાંરે (૨) દયાળુ દેવા. માફ૦
એ જોઇ મન મમને બિઠ લાગી પ્રભુ તેથી આ રાફી ભાગી
માફ કરજો ત્રિલુચન રાગી રાગીરે (૨) દયાળુ દેવા. માફ૦

જો જો હો, પુંકી દેરો.

ગઝલ.

અલ્યા ખાજ્યો અને પીજો, ગમે તે મનને ચીજો
ખરચથી નાં તમે બીજો, મરી જો એકદિ જીવું.
ન દેશો પેટને બાળી, ગયું આ આ ગયુ બાળી;
કરીને જીંદગી કાળી મરી જો.

જવું છે હાથથી ખાલી, બીજને જે પગે ચાલી,
 નહીં ત્યાં પીરસે વાલી. મરી જો
 ફરિને જન્મ નહિ આવે, સમજજો મનથી ભાવે;
 ત્રિભુવન ટુંકમાં કાવે. મરી જો
 નીતિને રાખજો સાથે, ખરચજો તે પછી હાથે;
 ત્રિભુવન તે કહે સાથે. મરી જો
 'ખાવાનું' જે મયા ચુકી, ગઈ તો જીંદગી લુપ્તી;
 ધડીમાં આપશે કુંકી. મરી જો

વિજળીથી અમદાવાદનો દેખાવ.

રાગ પ્રભાતી.

જાગને જાદવા, કૃષ્ણ ગોવાળીયા— એ દગ.
 આજ અમદાવાદમાં દીપોત્સવ દીસી રહી;
 આકાશમાં પ્રકાશ દેતી, વીજળી વરસી સહી. આજ
 હોટલને દુકાનમાં, વળી મંદીરાને મેડીએ,
 જાહેર રસ્તા સાથે તે, શોભાવતી જે કુડીએ. આજ
 રેલ્વેનો શોભે ધણાં, ગુદામ પણ રળીયામણાં;
 જળહથે બાનુ સમા, દીવાન જાએ જે ગણ્યાઆજ
 વીજળીના જેરથી, પંખે પવન બહુ વાય છે:
 આ બને છે હોટલે, પાણી નજે ખેંચાય છે. આજ
 સઘળે રથળે આ સેરમાં, બહુ જેરથી જળકી રહી.
 પણ ઉપાશ્રય દેખતાં, ત્યાં પેસતી અટકી ગઈ. આજ

રજની ધણી રણીયામણી, આ સેરમાં શોભે અતિ;
દેવ પુરી સમ ત્રિભુવન, કે કવનમાં છે કવિ આજઁ

સત્તાની પાસે શંકપણું.

પરભાતી.

સત્તાની પાસે શંકપણું, કશુંએ નથી જો કામનું;
અભિમાનીઓ અભિમાન તજજો, ભજન કરીને રામનુ. સત્તા.
મીથુનો હાકેમ ધારે, તેમતે કવરાવશે;
હઠ થકી લોહા તણા, ડાઢે ચણ્યા ચવરાવશે. સત્તા.
સામા ચવાથી શાવવા, હોય આશાંમનમાં ધારતા;
જાગ્યાને બદલે તે ફસાશે, જાણજો જખ મારતા. સત્તા.
સુલટુ ઉલટું એ કરે, ઉલટુ ધણું સુલટું કરે;
હઠ પકડી જેમણે તે દેવથી પણ નાં શરે. સત્તા.
ત્રિભુવન ટટડી રહયો, તોખાં તોખાં પામીઓ;
કોએ નજરે ન્યાળીનાં, સાવ ખુદ્દી ખામીઓ. સત્તા.

સત્તા સામે થવાનું ફળ.

પરભાતી.

સત્તાની સામે શંકપણું કરવું નથી જરી કામનું;
શંકપણું કરવા થકી, તેડું થશે શ્રી રામનું. સત્તા.
હાકેમ જે હુકમ કરે, તે માનથી બહુ માનજો;
હોય અધરો જો કદિ તો, દીન દયા ત્યાં મારજો. સત્તા.

દીન પછું જો દાખવા તો, લાભ દયાનો આપશે;
 કષ્ટ નષ્ટ જોઈ આંખે, જરૂર જરૂરજ કાપશે. સત્તાં
 કષ્ટક જન હારી ગયા ને, કષ્ટ જન માર્યા ગયા;
 ઉભા થયેલા આખથી નજરે ન મારી જો થયા. સત્તાં
 સત્તાની મહતા છે ધણી, જાએ ન મુખથી જો ગણી;
 સત્તા તણા છે ભોક્તા, લુપ આપણો ઇશ સમ ધણી સત્તાં

કેવા મિત્ર મરો.

ગઝલ.

મરોને મિત્ર જો એવા, ગણેના શુધ્ધ જો સવા,
 હૃદયથી દહતની જેવા. મરોને
 ન જાણે સાચ ને જુઠા, અકલના જો બની ઉઠા.
 લજજાને કુળના પુઠા. મરોને
 ઉપરથી ભક્ત બહુ કાવે, બજનને કીર્તનો ગાવે;
 હજુ જો જાગમાં આવે. મરોને
 રમે છે ભેદને ભાવે, કપટના જો બહુ ઢાવે;
 હણી દે લાગ જો આવે. મરોને
 આકૃતમાં જાણીને ઝોરે, ઝોરીને એ ખસે કોરે;
 વગાડે ઢોલકી ચોરે. મરોને
 ખાવાને હર ઘડી આવે, ન તેડે કોઈ દિ કારે;
 સપરમે વાર, તેહવારે મરોને
 સદારે ખાધને રાજી, લુખીનાં મુકતાં ભાજી;
 જગતમાં પાણના પાણ મરોને

અરે સીવલાલને પુછો, મળ્યો કેવો કહો લુચો;
મયો ને છેવટે ઉંચો; મરોને૦

એક રાંડા અનેકના કાળજ્યા હોમતી મારું
કાળજ્યું હોમવા આવી.

એક કહણાઈ તો જુવો ? રાગ-
ત્રેતાલી ચોપાઈ.

ધન્ય ધન્ય મારા કીરતાર, મને લડવા આપી કયાંથી નાર; ૧
લડવા રોટલા તો બીજી નથી દીધી, અને લડવા પેદા કયાંથી કીધી. ૨
ધણા જુવાનીમાં ખેલ ખેલી, લાજ આપરું મોમારે મેલી; ૩
ધણા ઠાકરડા ખાધારે ધુતી, અને સતિ અતિ થાય દુતિ; ૪
જોતાં દેખાવે છે કાળા ગાંઠ, જાણે ધાણીતી હોએજ લાઠ. ૫
રાંડ બાઘડતા સમ બોલી, ફાંડી નામે તેવી ચલવે લોલી; ૬
જેતું મધર સરખું ઢીલું, વળી મોને રાખે ધણું મીલું. ૭
કરે કહણાને બીજે કરાવે, શોક તેનો બંધે પ્રસરાવે; ૮
ગયા બસા બલા જન થાકી, એવાં મળ્યા મને ગામ કાકી; ૯
રાંડ કેડેથી તો વળી વાંકી, તોય કહણામાં તો રહી પાકી. ૧૦
રાંડ સમજતી નથી રેતી છાની, ધરમાં તો ઉડે છે જો વાતી; ૧૧
હવે મારે આનું રું કરવું, ખામ જોઢરે ફાંસો અને મરવું ? ૧૨
આ વિનતી પ્રભુ કરે ધરજો, લુચીના દુઃખ મુક્તજ કરજો. ૧૩
રાંડ રખડે દિવસને રજની,—લાંબી જીમ કરી સવા મજની; ૧૪
દીધા મધજા કવરાવીરે રાંડે, દેખે તેને ભુંડી માજો ભાંડે. ૧૫
નથી મરકી આ રાંડને ચાતી, નથી સ્વદેહે વૈકુંઠ જાતી, ૧૬

જેને દેખી થાયે ધણો શોક, તોખાં પામ્યો હશે દેવ લોક.	૧૭
તેથી રહેવા દીધી લાગે અહી, જેથી મારે પીછો લેવા અધ.	૧૮
હવે મારે પ્રભુ કરવું કેમ ? તેનો રસ્તો બતાવો ધરી રેમ.	૧૯
આતું દુઃખ નથી જોયું જાતું, ત્રિભુવન વાસેં તેની થાતું.	૨૦
લડે અને ખીજને લડાવે, હોય વાહલા ત્યાં વિષ વવરાવે;	૨૧
સહુને તોખાં તોખા પોકરાવે, ત્યારે ખાતું બાવેને જાત્ર આવે.	૨૨
ખારી રાક્ષસણીતું સ્વરૂપ, દુઃખ દરિયા સમો દિસે કુપ;	૨૩
ત્રિભુવનકે નાથ ખોલાવો, સદ્યુદ્ધિ હમ સુખ અપાવો.	૨૪

કેટલ્યા એક લોકો કહે છે કે. સત્તાની પાસે
શાણપણું કામ આવતું નથી. આમ કહે
છે પણ તે ખોટું છે કારણ ?

રાગ પરભાતી.

(જાગને જાદવા કૃષ્ણ જોવાળીયા, તુજ વિના ધેનુમાં કાણ)
જાશે ? એ દલ.

સત્તાની પાસે શાણપણું, છે કામનું બહુ બાધજે;
શુદ્ધ હાથે ન્યાય મંદિર, ન્યાય લેવા જાય તો. સત્તાની૦
હજો, કપટ વરજીતકરી, વરજીત કરીને ધરણ.
ન્યાય યુદ્ધિ શુદ્ધ રાખ્યે, ન્યાયની નાં રહે તુષા સત્તાની૦
હગામ કરવા મનથી જો, ધારણા ઉર ના ધરે;
તો ન્યાય મુરતી ન્યાયની જો, વાલથી વૃષ્ટિ કરે. સત્તાની૦

ન્યાય મુરતીને કાંઈ, નહિ કસેથથી કંઠાળવી;
 સત્ય, માનને વિનયએ, ત્રણ વાતને સંભાળી. મજાતી૦
 અરજદારો ઉરમાં, આ, વાત લંખીને રાખજે;
 કે ત્રિભુવન તોજ તમને, લાભ મળશે પાપરો. સત્તાતી૦

હોહરા.

હોય થવાનું જે સમે, તેજ થવાનું થાય;
 વધે ન જવ, તલનાં ધટે, કરો છોડ ઉપાય ૧
 હર્ષ શોક કરવો નાહ, બનનાં હાની લાભ;
 કુદ્રતના એ ખેલનો, સંઘેવે છેજ બનાવ. ૨

કોઈ કેકાણે કવિતામાં લખેલા મળે તો શું કરવું ?
 અને તેઓને કેવા કહેવા ?

ગજલ.

આવાને શું અરે કહેવા, અને શું બોધ ત્યાં દેવા.
 ઉપાયો શું કહો લેવા ? આવાને૦
 ખોટા જે આળને તાખે, સુરજને ચંદ્રની સાખે;
 ન બાહી ત્રાસમાં રાખે. આવાને૦
 ગુન્હા જિન કેકને પકડે, ગુન્હા જિન કેકને રગડે;
 મુખેથી બાવતું ભરડે આવાને૦
 કરે છે કોઈ તો ચોરી, જિજ્ઞાસે જાય તો દોરી;
 તલન ખોટી કરી દોરી. આવાને૦

ગુન્હા બિન કેકને ઠોકે, ગુન્હા બિન કેકમાં રોકે;
 રડાવી મુખથી પોકે, આવાને૦
 ખરો ગુન્હો કરે છે જે, ન પીછો તે તણો તેલ લે;
 બિજાને દુઃખડાં બહુ દે. આવાને૦
 દેડક પર કાગડા પુટે, અને જેમ માંસને ચુટે
 સમાતે જે નરો છુટે. આવાને૦
 કઢાવા જુલ્મથી નાણા, ગુન્હાનાં દે જુડા બાના
 મળ્યે નાણાં રહે છાના. આવાને૦
 હૃદયથી એટલું કહેજો, અખર આતી પ્રભુ લેજો;
 હાંડી આશીશ એ દેજો. આવાને૦

આંધળા બજારો કેવી રીતે લુટે.

ગજલ.

બજારો આંધળા, લુંટે, ન કોઈકાં ? ભાવ પણ પુછે ?
 ત્રિલુવન સીર એ કુટે. બજારો૦
 બની હસ, પાંચની ટાળી, અનેક એ કારણો બોળી.
 મનીની વાળીને જોળી. બજારો૦
 કરે છે વાતુઓ મોટી, અંદર તો સાવ હોય ખોટી,
 મની લેવા જુવો ઝોંટી. બજારો૦
 પરોપકાર કામ કરવાનાં, ખતાવે છે બહુ બાનાં;
 અંદર તો હોય નાં પાણા. બજારો૦

જગતના સુખને માટે, અમે તો નીકળ્યા ઘાટે,
 બહુ દે બોધ એ ઘાટે. બજારો૦
 લીએ છે એમ મની રતી, દગામાં સરવથા ખુતી;
 ખાવાને જકતને ધુતી. બજારો૦
 દગાથી દેશને ઘેરી, ચખાડે બી બહુ ઝેરી;
 ન નાખો વાત જન વેરી. બજારો૦
 કરે છે દંભ તે એવા, ખરેખર માદાત્મા જેવા;
 હજી જન ખાસ છે તેવા. બજારો૦
 નિરક્ષણ દ્રષ્ટિએ જો જો, વળી આંત્રિક ને દષ્ટ બોજો;
 યજ્ઞી આવા પરે મોહજો. બજારો૦

પેટ ઉપર પાટું મારનારાઓને માટે.

ભુજંગી હંદ.

કરે જોષ જણી, તમારી કસુરો;
 બુદ્ધિનો સદા જે, રહેલો અધુરો;
 દષ્ટ શિખ રૂડી, બને તો સુધારો;
 પરંતુ નહિ પેટમાં પાટું મારો. ૬
 કરે ભુલથી જો, કસુરો હજારો;
 ગણી મુખે તેને, તમે સૌ સુધારો;
 વળી હાથથી જો, તીખી લાત મારો;
 પરંતુ નહિ પેટમાં, પાટું બારો. ૨

વિના કારણે કો, કરી ખાર ખારો;
 ગરીબો સતાવી, ન હ્યો દુઃખ ભારો;
 કમુરે ક્યાથી દીનોને ઉગારો;
 પરંતુ નહિ પેટમાં પાટું મારો. ૩
 ગરીબો તણી હાય લેશો તમે તો;
 પ્રભુ કોપશે તો, ખરે કો સમે જો;
 થશે હાલ બે હાલ. જન્મ તમારો.
 નહિ પાટું તે માટે, કો પેટ મારો. ૪

અદેખાઈ અને ઈર્ષાથી પેટ ઉપર પાટું માર-
 નારાઓને માટે બે બોલ.

ગઝલ.

અરે ઓ ઇર્ષાવાળા, તમારો કાનની દારા;
 ગ્રહો બે બોલ આ મારા, ન મારો પેટ પર પાટું. ૧
 મગજમાં ઇર્ષા લાવી, આંખોથી ક્રોધ વરસાવી;
 દયાને ધર્મ પરવારી ન મારો. ૨
 તમારો જાત ઝગકાવા, તમારો રોષ પ્રસરાવા;
 તમારું ગૌર જાતલાવા. ન મારો. ૩
 નિસાસા વેરવા કાળા, કરમના બાંધવા ભારા
 જવાને નકની દારા. ન મારો. ૪
 કમાતા અન્યને દેખી, ગ્રહોના ઝેર જો તેથી;

બળીને ખાખ થઇ એથી. ન મારો. ૫
 પશુ સમ બાર ઉચકતાં, દ્વંષેના હુંગરા ગાતાં;
 ગરીબો હોય રળી ખાતાં. ન મારો. ૬
 તમારે પેટ છે જેવું, ગરીબને પેટ છે તેવું;
 વધારે કેટલું કેવું. ન મારો. ૭
 ગરીબની હાથ જો ખાશો, બળીને ભસ્મતો થાશો;
 મરીને નર્કમાં જશો. ન મારો. ૮

દોહરા.

પેટ પર પાડું મારતાં, દયા દીલ નવ ખાય;
 અમણીત તે ધર હાનીઓ, અણુધારી જો થાય. ૧
 એ કુદ્રતનો ન્યાય છે, સમજો નરને નાર.
 અવસ્થ પડે એ કૃત્યથી, મહા ગેબનો માર. ૨
 જો ગુન્હા જનકો કરે, તો તો કરવી ખુશ;
 શિક્ષા ભારે કાયદે, પગથી માથા ખુડ. ૩
 જે ઉઘાડી આંખથી, પાપી જન દેખાય;
 શિક્ષા કરતાં તેમને પાપ કદિ નવ થાય. ૪

નારને તરવાર રેઢાં મુકવાનું પરિણામ.

પરભાતી.

નારને તરવાર રેઢાં, કોઇનાં ધર નથી રયાં.
 મુકતાં રેઢાં જીવો, કેવાં, સિરે વાનાં થયાં.

ભરથરીને પીંમળાથી, કષ્ટ કેવું સાંપડ્યું,
 જોળી લઇ બાવા થઇ, ચાલ્યું જીવે કેવું પડ્યું. નાર૦
 ત્રીયા ત્રીકમને આપતી જો, સિર કાપી થાળમાં;
 તે ત્રિકમનું સિર કાપી, ખેલતી નર જાળમાં. નાર૦
 નારને તરવાર નરજો. નર ખીજ કર જાય છે;
 માથા કમોતે કમળ સરખાં, કોઠ દિન કપાય છે. નાર૦
 તેમ ત્રિભુવનને પણ, એકદિ વિતી ગયું;
 નહિ થવાનું ધારતો તે, આંખની આગળ થયું. નાર૦

માથાં આડે આપનારની કદર નથી કરતા તેનાં
 કારણો શું ?

ગઝલ.

પશુથી હલકા નરતે, કદર શું ? ? ? કામની કરશે ?
 અને ઉપકાર શું ગણશે ? પશુથી૦
 આવને દુઃખને ટાણે, મદદ જો આપીએ નાણે;
 શી રીતે ખ્યાલ તે આણે ? પશુથી૦
 ઉગારો કુંપમાં પડતા, જીવાડો અગ્નિમાં બળતા;
 એવા શું માદ તે કરતા ? પશુથી૦
 ધણાં તુકસાન અટકાવો, આડે જો સીર જપલાવો;
 એના એ શું ગણે ભાવો. પશુથી૦
 ભુંસાડી આપણા ધરતું, સુધારો અન્ય જો નરતું;
 સમજશે હૃદય શું ખરતું. પશુથી૦

કદર બે જાત છે એવી, નિયામાં નિયતા જેવી;
કહી નવ જાય જો તેવી.

પશુથી૦

કદર બે જનને દેખી, વસો ગાઉ સો સજ્જન તેથી.
જનાવર સાત મન્ન લેખી.

પશુથી૦

દોહરા.

જ્યાં બે કદર હોય ત્યાં, કદિ ન બરવો પાય;
એ ત્રિભુવન સુચવે, સેહેલો મુખ ઉપાય. ?

અમોને રોડ નાં છાંટો.

ગઝલ.

અરે ઓ રોડ કરનારા, જગતના મુખ ઢરનારા;	
ભૂતળને બાર કરનારા, અમોને રોડનાં છાંટો.	૧
તમારી જાત ઝળકાવા, તમારૂં પોત પરખાવા;	
લોશરમાં નામ સરખાવા, અમોને રોડનાં છાંટો.	૨
મગજમાં ધર્ષ લાવી, આંખોમાં ક્રોધ વરસાવી;	
શરમને સ્વર્ગ પધરાવી, અમોને રોડનાં છાંટો.	૩
તમેથી શું થવાનું છે ? અમારી જાણમાં એ છે;	
ભુવનમાં વાંસ ફરતો છે, અમોને રોડનાં છાંટો.	૪
સુયાણી કે નહીં દીકું, ભુલી ગઈ નાખતાં મીકું;	
અમોએ જાણી એ લીધું, અમોને રોડનાં છાંટો.	૫
તમારો તોલ છે કેવો ? તમોને મુખ શું કેવો;	
અને શું ખોધ કાં દેવો ? અમોને રોડનાં છાંટો.	૬
તમારો દંભ સળગાવી, તમારૂં મોર મલકાવી;	
હાહાપણ બોજ છલકાવી, અમોને રોડનાં છાંટો.	૭

જો-હો-અબળખા રહી જાય નહી.

રાગ રામગી.

સાંભળ પ્રાણી વાતને, શું ? ? શું ? ? ? તાકે છે કરવું ?
 છેવટે વરસ જો સો પછી, નહીં માથે છે મરવું. સાંભળ૦
 કરવું થોડું, જાણું હોય તે, તારૂં ગમતું તું કરજે;
 મૂવા પછી જો નહીં બને, મારી વાત એ સાંભળજો. સાંભળ૦
 સારૂં નરતું હોય મનમાં, તેતે સહુ કરી લેજે;
 મૂવા પછી કરવા તણી, બાશા ઉર તજી દેજે. સાંભળ૦
 લાંબું ટુંકું હોય નાહવું, લેજે નાડી તું વેહેલું;
 ચુક્યા પછી એ નહીં બને, તને સમજવું પેહેલું. સાંભળ૦
 ધરમ કરતાં નવ બેસશે, એક પૈય પણ તારે;
 હામ દોહાથી ધણું મળે, પાપ બવળી બજરે. સાંભળ૦
 જોમ ઘટે તે, મનને, સારૂં, લાગે તે કરવું;
 બાકી કંઈ પણ નહીં રાખવું, ત્રિભુવન કે ઉચરવું. સાંભળ૦

ભાઈઓ !!! મને શા માટે ડાસો ડાસો, કહો છો ?
 મારૂં પીધેલું પાણી પેટમાં ખાઈં ઝેર થઈ જાય છે.

કારણ રાગ ત્રેતાળી ચોપાઈ.

મને ડાસો ડાસો નહીં કરશો, મારી વાત તમેરે સાંભળશો;
 મારૂં નામ છે ત્રિભુવન, યયા વર્ષ ફક્ત એકાવન;
 તેમાં તમે મને જ્ઞાને ડાસો, સહુ એક મતે થઈ કાઢો ?
 હજી લગ્ન મારે છે જો કરવાં, તેમાં વેંચી કહો કેમ વરવાં ?
 મારો સસરો જો વાત સાંભળશે, તો તો લગ્ન કદિ નહિ કરશે;

મારી સાસુ કેહેશે સુણો ભાઈ, મારે ડોસોનાં જોઈએ જમાઈ.
 સુણી વાતને સહુ જશે છટકી, મારા લગ્ન જશે જેથી અટકી;
 ડોસો કેહેવાથી શું લાભ તમને, ચત્તી હાની વિચારોને અમને.
 હું તો ડોસો કહ્યા ચકી લાગ્યું, સમજીને શું હું કહું જાણું?
 તમે ડોસો કહો છો જ્યારે વાર, પાણી પીણું થાય છે ખારું;
 મને જીવાન કાકા કેહેવાશે, ત્યારે લગ્ન તુરત મારાં થાશે.
 માટે ભાઈ તેમજ તમે કેહેજો, મારી વાત પર લક્ષજ દેજો.
 પરણ્યા પછી કેહેજો જેમ ગમે, નહીં નારાજ થઈએ જો અમે.

સંતાપ અને પરિતાપ શા માટે કરો છો?

પરભાતી.

સંતાપને પરિતાપ પ્રાણી શીકને બહુ બહુ કરે;
 છે અજ્યુ' તેથી વધારે, જો નહિ મરતાં મજે. સંતાપ ૧
 હાંતી થવાની જો હશે તો, કોઈથી પણ નહિ ટળે;
 ને લાભ મલવો જો હશે તો, દેવથી પણ નહિં ફરે. સંતાપ ૨
 યજ્ઞ મળવો જો હશે તો, ઉલટું કરતાં મજે;
 અપમસ લખેલો જો હશે તો, ઉલટું કરતાં યડે. સંતાપ ૩
 મહું આગ્યું જો હશે તો, કોઈથી પણ નહિં ફરે;
 વેઠ પકડી નાડીઓને, કોડ ધણાજો છો કરે. સંતાપ ૪
 એક વિશ્વંભર નાથને તું, હાંધ્ય રાખીને ફરે;
 સંતાપને પરિતાપને, સંતાપથી અળગા કરે. સંતાપ ૫
 જે વખત છે જે થવાનું, તે વખત તે થાય છે;
 સંતાપને પરિતાપમાં કાં? ત્રિભુવન અથડાય છે. સંતાપ ૬

ગાઝલ.

નસીબમાં હોય. તે થાએ, ગમે સહુ તેટલું ધાયે;

નસીબ વિણનાં મળે પાછાએ.

નસીબ૦

હડી વેહેલા અને મોહડા, લઈ જો રાંગમાં ઘોણ;

કરે છો દેશમાં દોડા.

નસીબ૦

બલેને વાહણ બહુ ખેડે, સમુદ્રોના તલન છેડે;

ચડી આકાશને મેડે.

નસીબ૦

નસીબને નજર પર રાખી, કરો કામ જીંદગી આખી;

ફિકરને ખાડમાં નાખી.

નસીબ૦

હાં, મુસાફરો ! મુસાફરીમાં ફરતાં શું ધ્યાનમાં
રાખશો? કોઈ, કોઈ વીસીઓમાં કેલું સુખ હોય છે.

રાગ પુનમ ચાંદની.

સુણજો શ્રવિષ્ઠમાં ફરનારા, સહુ મુસાફરોરે,

ફડા માની, ગુણી ધર્મ ધુરંધર બાધ;

માહરી એક શિખામણુ ઉરમાં, હરહમ રાખજોરે, સુણજો.

સાખી.

આ કળો કળીયુગ છે શ્યામ કરનાર,

ધર્મ તમારો રાખવા ચેતો ચેતન હાર.

નહીં તો માર તમે જો, ખાશો પૂરણ પીઠમારે,

જેતું માપ અમાપ હોવાથી કહું છું સાર;

સમજો તે પરમાણુ સરવે બાધજો ચેતજોરે,

સુણજો

સાખી.

સધજો શ્રવિષ્ઠમાં જુઓ, ચાલે રેલ વિમાન,

સુખ સંપૂર્ણ આપતાં, કરવા ધર્મ કામ.
તેમાં દુઃખ હવે શું છે? તે જન હું હાખવુંરે,
તે પર પૂરણ દેજો દુનિયાદારી ધ્યાન;
માથુ મન મારાથી માનવીઓ હું એટલુંરે,

સુશુભે.

સાખી.

જ્યાં જ્યાં જંકશન હોય છે, બદલવાને રેલ
ત્યાં ત્યાં હોયે વીથીયો રહેવા, ખાવા સહેલ,
પણ ત્યાં દારણુ દુઃખડા દ્રષ્ટિથી સહુ દેખશેાં રે,
જો નહિ પ્રથમ પરિક્ષા, કરશેો તો ઓ જન;
માટે જોઇ જાણી અનુભવીને, લેજો આશરોરે,

સુશુભે.

સાખી.

ત્રિપુંડ તાણે ત્રેવડાં, ચોથ ચંદ્રઆકાર,
ઉંપવીતને માળા મળે, બહુ ધારણુ કરનાર.
જોતાં નજર થકી તે શુદ્ધ જાતીના છોકરાંરે,
ખામી કાઢશું ??? કાઢાડે કાની છે મગદ્ધર;
એવા આખેથી જોતાં, આપણને લાગશે

સુશુભે.

સાખી.

પણ માંસાહારો તે કરે. વળી કરે મધપાન
કસાઇ થકી પણ કૃત્યાં નિય ધણા નાહાન.
જો જો વટલાવી મારે છે, માડી રીતથીરે,
જોતાં નજર થકી તે જોયું, જન નહિ જાણ;
માટે જો જો ભાષાઓ, આપે ઉંડા ઉતરીરે,

સુશુભે.

સાખી.

પુકે ગાંજે, ખીડીઓ, લુચ્ચા રંડી બાજ,
 વીસી એ કારણ કરે, (દૈક) કુડાં કૃત્ય કરવાજ.
 સુજને અનુમાનો તો મનમાં, જન એમ આવીયુંરે,
 સાચ વિચારોનું વળીયું સત્યા નાશ;
 તેથી તમ આગળ આ, વાતડી વિનયે કરેરે, સુણજો.

સાખી.

પ્રથમ પેસી-પેટમાં, લઘ જાએ છે દામ
 વીસીમાં પેઠા પછી; લે ડગલે ડગલે દામ,
 જાણે ગોર સરાવા, બેઠા હોએ બારમુરે;
 મુકો મુકો વિણ એ, વદે ન મુખડે વાત;
 બ્રાતો સહુ ઉરમાં આ, લેખ લખીને રાખજોરે. સુણજો.

સાખી.

વખાણ કરે પેઢેલાં ધણાં, બાવિક છે બોજન;
 પીરશે બ્યારે પાટલે, ખાસું તે ખડ ધન.
 તેમાં અડધું તો કાચું ને કોઈ હોય છે રે;
 જેમાં કાંકરીઓ દાઢે, રૂડી કચડાય;
 જેનું વરણન શું બહાણાઓ હું અહીંયા કરું રે.

સાખી.

ખાવામાં તો ખરપીયા, જેવો દે ખોરાક;
 લે બાસુદી પુરીના, પૈસા એ નાપાક.
 બળતરા બહુ બહુ જમનારાને, મનમાં થાય છેરે;
 પણ શું ઉપાયો લેવા, કો જંગલ માંય;
 તેમાં સામું તો બોલાએ, નહીં જો મુખડેરે. સુણજો.

સાખી.

ચોખવટ કરવા જાય તો, ખાદ્ય માગને લાત;
 વધુમાં પાટુ પણ પડે, કાણ મુકાવે બ્રાત.
 કારણ કોરટ તો હોએ છે, બહુ ખહુ વેગળારે;
 વર્ગો કાણ ખર્ચ કરીને, વખત બહુ રોકાય,
 એના વિચારોથી (સહન કરીને) જીવું જો જખમારતારે. સુષુજો.

સાખી.

ખીજી છે બહુ બાખતો, લખતાં નાવે પાર;
 હુંકામાં તમને કહું, સમજી લેજો સાર.
 બધાનક નજરે આવે, જમડાનો દેખાવ ત્યારે;
 રગડી રીખાવી મારે છે, રહેતાં રાત;
 મેં તો નજરે દીકાં, દારણુ બહુ દેખાવનેરે; સુષુજો.

હરકોઇ માણસ રૂબરૂમાં નહીં પણ, પાછળથી
 કેવા માણસોને કુતરા કહે છે ?

ગઝલ.

કહે છે કુતરા કેને ? લીએ છે લાંચ જો તેને.
 કરે અન્યાય જો એને, કહે છે કુતરા તેને.
 રીખાવે માર મારીને, હરવા દામ ધારીને;
 આદત દો સિર ઉતારીને કહે છે.
 ખીજો છે હર ધડી વાતે, વિચારે ના જરી જાતે;
 કંઈ છું શું અરે આતે ? કહે છે.
 મક્કતના માલ જો ખાવા, કરે છે અન્યને પાવા.

કરો ખોટા અરે દાવા. કહે છે.
 બકે છે ફાવતું મોહોડે, અરે જે લાકડા મોહોડે;
 ધણા જે ઉર થકી કોડે. કહે છે.
 ખોદે છે ખાપ છે તેનું, લખ જે પાનીયું એનું.
 અરિ પાકા બની તેનું. કહે છે.
 બકે છે સર્વ જે વેળા, કરીને લોકને બેળા;
 કરી મોટા બુવે મેળા. કહે છે.
 બઠવાથી જે નહીં થાકે, કદિ પણ દિનને રાતે;
 વિચારે કાંઈ નાં વાતે. કહે છે.
 લડે છે સર્વના સાથે, કરે છે માળથી વાતે;
 ધરી ધરવા ધણી જાતે. કહે છે.
 સમાને સ્નેહીઓ સાથે, ઉઘાડે જે લડે માથે;
 પાડું, ઢીકા અને આથે. કહે છે.
 ચોરે છે જે મળે તેનું, યુદ્ધે ના કાષ્ટિ કેનું;
 સમાને સ્નેહી હોય તેનું. કહે છે.
 ન સિધુ તોલથી તોળે, ન સિધુ ખોલથી ખોલે;
 હણે માથું ધયું ખોળે. કહે છે.
 દગો જે માલમાં કરતા, પ્રભુથી જે નથી ડરતા;
 ફરે છે લુટવા ફરતા. કહે છે.
 ધરે તો હોય છે નારી, ધણા રૂપ ગુણથી ધારી;
 તજીને તે રમે જારી. કહે છે.
 મારગમાં નારીઓ જાતી, દેખીને એક કમજાતી;
 કરે છે મસ્કરી તાતી. કહે છે.

શિખામણુ કાઢ આપે તે, ગહેના દાનમાં જન જેઃ
વણી જે હિતની હો એ.

કહે છે

સડાવે લાકડાં એવા, ન જોયાં ગાય જે તેવાં
પડ્યા મૂકે નહીં હેવા.

કહે છે

બસે છે સરવને દેખી, સરવને હલકા લેખી
કરી બારે વળી શેખી.

કહે છે

જરા જે લાભને માટે, હજી છે સરવને ઘાટે;
અંધાવી આંખને પાટે.

કહે છે

આવાના નામને મુકો, આવાના મુખ પરે મુકો;
લગાવી પગ તણો મુકો નિભૂવન એ કહે સહુને.
મરતના ડર બતાવીને, મરતના દીન સતાવીને;
પૈસા લે પડાવીને.

કહે છે

રખકતા હોય છે શરતા, નથી ધણી કદિ કરતા;
નથી જે લાજથી ડરતા.

કહે છે

આ કોને કહેવું પડે છે ?

ગાયન.

ઓ ! ? ? ગુજરાતી (આવા) કાકિયારે, વાડીયા સરવે ચેતજે;
કેક ડાળણુને ઢેડીને, અહીંયા લાવે છે તેડીને;
લુંટી લેશે હાથ, મેડીનેરે.

ઓ.

કમંદ, વણીક, કણખી, દિજે ધણો કરતા નથી જે ખીજે,
ગરજી સો ગળી પાણી પીજેરે.

ઓ.

જો નહીં ચેતાં તો રવાના વૃત્ત વાદી નાખશે કુચમાં,
એવા છે કેક મૈષ લુવાણારે.

ઓ.

કેક કાકા મામા ચાતા, નથી દુષ્ટ જરી જો લજવાતા,
આવે જિંચ કુગના ગુણુ ગાતારે.

ઓ.

કાતીલ કાતીના ઉંરવાળા, બનશે સમરા બનશે સાળા,
આપ, ભે, કરતાં રહેવા વાળારે.

ઓ.

કન્યા પરણાવી ભગવે છે, જગરી ધાધલ એ જગને છે,
બોળા જનને બીખ મગવે છે રે.

ઓ.

કેક છે તો પરણાવે રાંડેલી, મહી સો, સો, ધરને ખંડેલી,
મોકાણુ આવી હોય માંડેલીરે.

ઓ.

ગામના નામો લે ખોટાં, કરચા આવા એવા ગોટા,
પરવત જેવા જો જો મોટારે.

ઓ.

વિશ્વાસ બહુ બહુ એ બતાવે, વટલેલા અન્યને વટલાવે
હા, હા-કાર એવો વરતાવેરે.

ઓ.

જેવા હડકાયા હોય કૃતર્યા, એવા આ દેશમાં બહુ ઉતર્યા
વણુ તેડ્યા આવે વણુ તુતનારે.

ઓ.

કેર કરી જ્યાં ત્યાં આવા, ભોધર લુંટી કરી દે બાવા,
આ લેખ લાખ્યો છે ચેતાવા.

ઓ.

કેક બન્યા જેલના વાસી, નથી ટેવ તજતા તોએ ખાસી,
જેલને માનીએ એની માસીરે.

ઓ.

માટે ખાત્રી પાકી કરજો, છેવટે વાંદા વિધુર મરજો,
શિખામણુ આ ઉંરમાં ધરજોરે.

રાગ. નાચ.

મારી નાણુકડી કાચલડી, શાને મુખ મરડીને બેડી. એ બ.

આતે કેર મથાએ ક'વે, મુજને સુજે ન રસતો લેવે;

પુરણ પ્રેમે વખાણુ જેતાં, જાહેર જગમાં કરીએ,

તેજ કહે છે કાપે માહરું, કરવત જેવી છરીએ. આતે.

નિમક હલાલી રહી નિરંતર, ઉરથી ધમ્મળીએ સાહં;

તહપી નાખે તે તરછોડી, શું દુઃખડા સંભારં. આતે.

ધરમાં વધતા બહુ ગોટાળા, જ્યાં અટકાવા જઇએ;

હલટા આંખનાં પાટા જેવા, જાહેર જગમાં થઇએ. આતે.

સાચું કહેતાં ખોટું લાગે, ખોટું લાગે સાહં,

કેમ સહન આ ઉરમાં કરવું ? ન મળે ખોલ્યા બારં. આતે.

નયણે જેતાં નહિ ખમાએ, બવળું જે જે બળતું;

નહિં સેહવાએ મુગાં રહેતાં, કહે કંઈ નથી વળતું. આતે.

જેર કરીને જતાં કહેવા, જાય છે તાણે તુડી;

કોઈ હકીમો હિકમત વાળી, મને બતાવો ખુડી. આતે.

આખર વિચાર.

અણુકટતું હિતકરતું થાતાં, કદિ ન ધ્યાને ધરવું;

ખોખ, વરેહું પડે કુવામાં, નજરે જોયા કરવું;

જોમ તમારા ચિત ન સમજ્યા, એવું મહેણું દેવું. આતે.

જોગરદમ લા લાગ્યા કડે, હવે અમે શું કરીએ;

સાચ તમારી સામા બેસી, કહે તો દોઢા રડીએ. આતે.

સલાજ ન મળે હવે અમારો, સુજે મન તે કરજો

કે ત્રિભુવન બનાવ આવે, ઉદ્ધાર ઉર ઉચરજો. આતે.

અહ્યા એ? ? હવે જરા આંખ ઉઘાડજે પ્રભુને ત્યાં
 પોપાખાઇનું રાજનથી. નજરો નજર
 જોયું કે ? ?

રાગ.

જનની જીવેરે, ગોપી ચંદની

ધન્ય ધન્ય ધન્ય પ્રભુ તુજને, ધન્ય ધન્ય તુજ ખેલજ;
 જેણેરે તજવી મને કુંપડી, તેને તજવ્યો છે મેલજ. ધન્ય.
 જીલમ થકીરે વસાવીઓ, જેણે સો ગાઉં વાસજ,
 તેને તે' મારાથી દૂર ઠાઢીઓ, ગાઉં દોઢસોઠ ખાસજ
 જેવી રે રીતે તે ગુજરતો જીલમ કાઢરતી જેમજ.
 તેથી હસ ધણો તે પર ગુજર્યો, ધન્ય તારી પ્રભુ નેમજ. ધન્ય.
 જેવું અપમાન કીધું માહકું, તેથી કર્યું છે વિશેષજ;
 હડ હડ થુ થુ લોકો કરે, જેને જન દેશો દેશજ, ધન્ય.
 મને પાછળ લોકો માન દીએ, સંભારે છે ધડી વારજ,
 આને ગયો ગણી પાપને આપે ઢગલા વિકારજ. ધન્ય.
 મારી****ઓરતને સત્તાનીને, જેણે દેખાડ્યા છે ડરજ,
 તેની ઓરત આજે એ કરે, વંડી વિધવિધ વરજ. ધન્ય.
 ફાટી આંખે જન જે ફર્યો, રાખી હર અભીમાનજ;
 તેને નજરે તે દેખાડીયું ગુમાવીને ગુમાનજ. ધન્ય.
 ધન્ય કળા પ્રભુ તાહરી, પામે નહી કોઇ પારજ.
 કરે હાથે તેવું ભોગનું, મિથ્યા કરતાં લગારજ

ભાઈ પ્રત્યે બેનના કબ્બેડા પ્રસંગે બે બોલ.

રાગ—જનની હવેરે ગોપીચંદની.

ભાઈરે ? ? ? હું બાપ નથી મોગતી, નથી વારસાની આશજી
 તુજ ભુવન જે તબ્યા પછી, નથી વસવું તુજ સાથજી. ભાઈ.
 જનકને કેટલું છે હવવું ? ? ? નહીં મરશે શું માતજી,
 સમજાવ્યા જે સમજે નહીં, કંઈક ક્યાકર જાતજી. ભાઈ.
 બળી મરું જે ખુદીયો, રૂંવે રૂંવે ચાપ લાયજી,
 તેના કરમાં સોંપી આવડું, કરવા ધારેરે વિદાયજી. ભાઈ.
 ખુદા માથેરે કરે ડાકીયાં, મહિમા મોડું મોતજી,
 પાનેતર સાથે સૌ કાં દીયો ? ? ? પ્યારા ભાઈ મને પોતજી ભાઈ.
 લાંબા વિચાર દોષએ નાં કર્યા, ચાશે પુત્રીનું કેમજી;
 છેલ્લે આધાર ધારું તાહરો, મારાપર કર રેમજી. ભાઈ.
 નાતનુંતો નથી કાંઈ ચાલવું, નથી કાપદાની વારજી,
 ક્યાં જઈ હું દુઃખ બીજે લાખવું, નથી બોલ્યું થતું બારજી. ભાઈ.

મરનારની પછવાડે રડાકુટ કરનાર સ્ત્રીઓ, તમે
 શા માટે આ રીવાજને અટકાવતાં નથી ?

રાગ—સીધુડો—ઢાળ—ધડુસલાની.

જાને રડો, કુટો છો મુંદરી, કરી આકંઠો અપારરે;
 વળી કુદી ફાડો છો જાતડી, મારી મુગદગો સંમ મારરે. જાને.
 કુદી પીટીને ફાડો જાતડીરે, પછાડી ખાપ ભાંગો પાયરે;
 તોએ મરનાર સતો સાંધરે, બોલી બોડો નહીં ચાપરે. જાને.
 જાને મરનારને તમે રૂંવેરે, નથી રાનારાં રહેનાર;

કોઈ આજે તો કોઈ કાલ જો, ખુટ્યે શાસ છે મરનાર. જ્ઞાને.
 અતિ ઉડાં છે જેનાં મૂળીયારે, જુઓ ઝાડ અને પાડ;
 મયા લોપાય તેવા લોકમાં; કાણુ આપણો આધાર. જ્ઞાને.
 હરતાં રરતાં ને નથી મૂળીયારે, નથી અન્યકો આધાર;
 તેવા ટકે કહો શી રીતથી, મુણો શાણા આ સંસાર. જ્ઞાને.
 સદા મરનારને સંભારતારે, મહા મનકું મુઝાપ;
 એરે આગાધે અંગ આપણે, બહુ બીમારીઓ થાયરે. જ્ઞાને.
 કૃષ્ણ પ્રભુને પ્રભુ રામજીરે, જેની શક્તિનો ન પાર;
 હજુ જપાય જેના નામને ગયા તેવા જીવનહાર. જ્ઞાને.
 દુનીયા આમળ ગાયે દુઃખડારે, મળે લાલ ન લમાર;
 ખોટા મજાવા ખલક નાં કરે, બની ગાંડને ગમાર. જ્ઞાને.
 અમ્મરપટોજ નથી કોઇનેરે, રૂઝ રાજને હરખાર;
 મોટા મહિપાળ તે ચાલ્યા ગયા, તજી લટ અને હરખાર. જ્ઞાને.
 જુઠી કાયાને માયા જાણવીરે, જુઠો સરવ છે સંસાર;
 મારો કરીને કો નવ માનશો, નથી આપણો થનાર. જ્ઞાને.
 માટે પ્રભુ, પ્રભુ, પ્રભુ જપોરે, જે છે આપણો આધાર;
 જેના જપવાથી થશે કાકદિ, ખેડો ભવ તણો જો પાર. જ્ઞાને.
 લણા લેખક લેખો લખી ગયારે, વળી લખે છે જો હાલ;
 છતાં નથીરે જ્ઞાને છોડતાં, રડ્યા કુટ્યા તણો ચાલરે. જ્ઞાને.
 આશિષ આપો મુખેથી એટલી રે, જેડી જેડી બે હાથ;
 શાંતિ પ્રેરો પ્રભુ મરનારને, તમે છો ત્રિજીવન નાથરે. જ્ઞાને.

કાં ? ? પદમણીઓ, મારા બોલ મીઠા લાગશે કે કડવા ?

રાગ.

બાઈઓ : ? ? સીદ વગોવો છો ? બધા બરથારનેરે;

જાને અપમાની ધમ્મો છો, દોબક દારનેરે.

બાઈઓ.

અખંડ સુહો છે તેનાથી, બાલ ચાંદો છે એનાથી;

સીધવાનાં છે માન, તમારાં નાચથીરે;

બાઈઓ.

સોળ જુવો છે એ શણુગારો, પ્રાણ પતિ છે તો, મન વારો;

બમરાળો કહી કેમ ? નિંદો છે, વાતથીરે.

બાઈઓ.

ભેખ લઈ જઈ જાએ રડો, વાળી રહીશું દિ એક છેડો;

વક્તા આવી વાત, કરોમાં પાતનેરે.

બાઈઓ.

માલ વગરનો ને બમરાળો, સેજ વાતમાં બોલ ન કહો;

અનિષ્ટ તણા નિશ્ચાન, ન તાકો, બાલમાંરે.

બાઈઓ.

પતિ કદિક બમવાંજો કરશે, સુખ ધણું તેથી સાંપડશે;

આહો નહિ એ ચિત, ડરી :ફીરતારથીરે.

બાઈઓ.

બલે પતિ ધર પાડો ખાડો, સવળું બલે પીપર પધરાવો;

નથી પાડતા ના, થોભી તમ હાયથીરે.

બાઈઓ.

પ્રભુ સમો છે નાથ તમારો, ત્રાસ નહીં તે પર દરસાવો;

ત્રિભૂવન ઉદ્ધાર અહો શુભ સારથીરે.

બાઈઓ.

સી પ્રત્યે ધાતકીયણું શુભરનાર મારે.

ગાયન.

બાઈઓ : ? ? ? કારણ વિણ કરી કોપ, તજો નહીં નારનેરે;

છે એ અપળાનો અવતારજ, મારી મારનેરે. બાધઓ ? ? ?

શિખવણી પર કોઇએ ચાલી, બહાલા કેમ તળેછો બહાલી;

મુંઢ મતિ નાહન, બનીને કનથીરે.

બાધઓ ? ? ?

કોઇ નથી જેનું જે બેલી, રખડાવો કાં ? જંગલ મેલી;

કાંક તપાસો કુર, એના આધારનેરે.

બાધઓ ? ? ?

ભુખ તરસને માર ખમી છે, સિરનામી તમ પાય નમી છે.

ચાહતા ચિત અપાર, કરીએ પ્યારનેરે.

બાધઓ ? ? ?

સિયળવંતને ઓઝાકારી, પગદે નાં કદિ તે ધરખારી;

ધમ્મ છે તમ આરોગ્ય મદા ઉચારથીરે

બાધઓ ? ? ?

જીવતર તેનું ઝેરજ કરતા; કેમ નથી ધમ્મરની ડરતા.

પ્રમટાવો કાં ત્રાસ, તદન જે ખારથીરે.

બાધઓ ? ? ?

રહેવાને નવ ખાવા દેવું, ધાતકી કામ કરોછો કેવું;

વસ્ત્ર ન દેવું હાથ, લાજ મરનાદથીરે

બાધઓ ? ? ?

સતિ ગુણવાળી નાર કનડશે, નિશ્ચય નરકે તે નર પડશે;

નહિ છુટો કોઇ યુગ, નિસાસા નારથીરે,

બાધઓ ? ? ?

દોહરા.

શિખવણીથી ચાલીને, નાર દુભવશે નાથ;

શીખવણુ કરનાર તે પકડે ન નરકે હાથ,

૬.

અરે ! ગઠીયા તમારી ભવિષ્ય વાણી શું છે ?

ચાખખો.

સાંભળો, સાંભળો ગઠીયાજી, તમારા, દુઃખના આવશે હી

ભોગ મેળવશે જે જે તમારા, પકડાશે કિ.

સાંભળો.

કરે કડી જે કરશે પોલીસો, પકડશે તે વેળા.
 કોર્ટે ચડાવશે, બેડીયો જડાવશે, કરી કદખાના બેળારે. સાંભળો.
 ખાવાથી ખુરો વેષ પેહરાવશે, ખાવા દેશે પેટ ભરી,
 કામ કરાવશે સખ્ત મજૂરી, ખરડો જાશે કરીરે. સાંભળો.
 રોટલી બદલે રોટલા આપશે, ઉપર આપશે બાજી.
 માંદા થશે તો લઈ જઈ જે સિક્કામાં પીવરાવશે જે કાંજરે. સાંભળો.
 કલાથ પ્રમાણે પુરશે તમેને, નિત્ય નિયમ સરખોલી;
 ચાંચડ, માંકડને ટોલા તમારા, ચામડાં ખાશે ફાલીરે. સાંભળો.
 અનેક જાતના કેલીની જોડે, પુરશે, સુવારશે હારે;
 નાવા ધોવાનું જાણજો યાશે, વાર નિમેલ તે વારેરે. સાંભળો.
 ફાંડાધ લુચાધ ત્યાં કામ નહી આવશે, મનમાં અતિશે મુજશો.
 આજ્ઞાથી અજગા થશે તમે તો, તુરત ત્યાં ફટકા ખાશોરે. સાંભળો.
 લાજ જશે તે જુદી જગતમાં, આવકાર કોઈ નહીં આપે;
 આંગળીથી ચીંધશે આખી આ દુનિયા, ચોરી કરી છે આપાપેરે સાં.
 નોકરો ચાકરો કો નહી રાખશે જાણી જગતના લોકો;
 સારાં સંગાતે નહી નોતરશે, મુકવી પડશે પોકારે. સાંભળો.
 માઠી ગતિ વળી થશે મરીને, જમની મુરીમાં જશો;
 અનંત બવ ત્યાં કરવા પડશે, માર મોઢરીના આશોરે. સાંભળો.
 ઉપર લખ્યું તે મિથ્યા ન યાશે, કે, છે ત્રિશૂવન માનો;
 બાને તો સુધરો તજી તમે ટેવને, બોધ નથીજ આ છાનો. સાંભળો.

રાગ.

“ અહા પ્રભુ કરમની ગતિ ન્હારી.”

ભજન.

અરેરેઓ ગઠીયા । । કાષ્ઠક મદમાં વિચારો;
 થશે ઉપર કહ્યું છે તે ધારારે.

ઓગડીયા.

સ્વર્ગે સમા આ રાજ્ય ખિટિલમાં, ક્યાંયરે નધીરે ઉમારે;
 નેતરના કટકાથી કટકારે પડતાં, બરડો બમડશે તમારો. ઝોમડીયા.
 પરધન મિલકત બેંચી લેવા ચકી, જશે નહીં જન્મ વારો.
 રઝળી, રખડી અને બટકીરે મરશે, બીજુ ચશે નહીં ધારો. ઝોમડીયા.
 ઉત્તમ આ અવતાર મળ્યો છે, સારામાં ધણો સારો.
 આપ કમાણીઓ કરથી કરીને પુણ્ય નહીં પરવારો. ઝોમડીયા.
 તરવાને બહલે ખુડી મરોમાં, હાથે કરી નર્ક દારો;
 કે, છે ત્રિજૂવન તમ સુખચિંતક, પછી જેવો બાવરે તમારો. ઝોમડીયા.

પરદેસી મુમાફરોને, પુરાતની સ્થળ જેવાને માટ
 અમદાવાદમાં શું જેવાનું છે ?

રાગ.

“માડું લગાડો તો મારા સમ સલુશીરે,”

અમદાવાદમા જેવા જેવાં, સાતેક છે ઠેકાણીરે,
 જેવાં હોય તો જુવો સરવે પરદેસી પરાણીરે. અમદા
 જા જે રાયપર ઢરવાજેથી. (૧) શાહઆલમને રોજરે;
 તજાવ અધવચ (૨) કાકરીયું છે, વિરામજો ત્યાં મોજરે. અ.
 એ જોધ આવો માણેક ચોકે; (૩) જુમ્માંમસીદને જેવારે
 તે જોધ જાઓ (૪) ત્રણ ઢરવાજે, (૫) બદ્ર કીલ્લાપર મોહવારે. અ.
 એ દેખી હીલી ઢરવાજે, સાહી બાગની સડકરે;
 હક્કિસંગનાં (૬) નિરખો દેહેરાં, નર નારી બીન રડકરે. અ.
 ત્યાંથી આવો અસારવાના પાદરમાં નર નારીરે;
 દાદાહરિની (૭) વાવ તપાસો, એ શોભા છે ન્યારીરે. અ.

અનેક સ્થળ બાદશાહી એવાં, રાજનગરમાં રહારે;
તેમાં મુખ્ય આ સાત મણાએ, તેજ મણાવ્યાં પુરારે.

અ.૦.

કે અજણ્યા મુસાફરોને, મન મુશ્કેલી પડતીરે;
ને અડચણ ત્રિભુવનઘાસે, દુર કરી છે નડતીરે,

અ.૦.

ખીનું શું જણવાનું છે.

ધંધાની છે ધમાલ મોટી, વિધવિધ છે વેહેપારીરે;
મળે ન નવરા ધર ધર જોતાં, બાળક નરને નારીરે.

અ.૦.

ગ્રૌહ પ્રતાપી, બહુ ધનવંતા, શેઠ ધણા છે સારારે;
ધસલામી, પારસીયો, હિંદુ, નથી સંપમાં ન્યાતરે.

અ.૦.

જે ચીજ, વસ્તુ, જણસો જોઇએ, તે નાણાંથી મળશેરે;
પદારથોની તાંણુ નથી જો, અગવડ સરવે ટળશેરે.

અ.૦.

લોશરથી રહેવાનું ચેતી, ધાક નથી કાઢ ખીજરે;
ત્રિભુવન સમજાવે ટુંકું, વંદન વહી જન શ્રીજરે.

અ.૦.

ભજન ભાવના

ભજન.

કાયામાં કેમ રહેવાશે બાધ, જ્યારે દેવની રત્ન યધ;

અવધિનો અંક આવતાં જોજો, કાઢ રહેવાનું નૈષ.

કાયા.૦

આંખના ઉઠયા દેવતા અને, નાડીયો તુટી ઝેષ;

કાનનાં બન્યાં ખોડ્યાં અને, લવતી લોલી રૈષ.

કાયા.૦

હલતાં તારા હાથ પડ્યાને, પમતે લાંબા ચૈષ;

સ્વાસ નગીમાં સ્વાસ પેસેને, શક્તિ ચાલી ઝેષ.

કાયા.૦

કાળનું તેડું આવશે તેતો, જીવડો જશે લષ;

લેવા આવેલા કોઇ ઉપાયે, છોડે જોડે નૈધ;
 ખાજે, પીજે લેજે દેજેને કહેવું ને દેજે કૈધ,
 ગમાર ગાફલ જો રજો તો, જગડા બાજુ ગૈધ. કાયા
 સંબંધ તારો સરવે સગાં, રાખશે બડી નૈધ;
 કે, ત્રિભુવન ધરમાં રહેશે. બાધ, પંદામાં દૈધ. કાયા
 “રાગ” બીગરી કોન સુધારે નાચ ખીત, (૨) એ કમ.
 કર્યા કરમજો હશે કરથી. તે તો ભાગવવાં પડશે:
 સરવ ધલાજો નિષ્કળ નિવડી. જો જો નડશે નડશે. કા.
 રામ સરીખા બાળક રાજ, બજવંતા બહુ તતનારે;
 અનંત દુપતું માણી ઉતારું તેવા ગયા છે વનમાંરે. કયા
 પાંડવ જેવા કુશળ ચોદા, જુવો થયા છે જુમરીરે;
 રાજ પાટને હારી ગયા છે, હાથ છે કંપલી નારીરે; કયા
 રાવણ સુખમાં કમી હતું થું? હતી મંદોદરી નારીરે;
 સર્વ ગુમાવા સુખ્યું જુવો, સીતા લેવી ધારીરે. કર્યા
 કમમંતીને નગનું પ્રેમી, હતું ઉત્તમ નેડરે;
 વ્યાખ્યાન તેનું જુવોને વાચો, વીધું છે કંઈ ચોડરે; કા.
 નંદ રાજાએ અનંત નાણું, કીધું કંધીમાં બેજરે;
 એક દિવસજો આવ્યો એને, નમણું લેવા વેજરે; કયા
 માટે કરમથી અમલ પડજો હોએ સ્વર્ગે જાવુંરે;
 નહિતર કે, છે બાધ ત્રિભુવન, ત્યાં હમારે નાહાવુંરે કર્યા

એજ રાગ.

ખાંખડીને કોઇ ન પુંજો સિધ રસ્તે આસોરે;
 અમર પદના સુખજં લેવા, કાસાઓં વિચારોરે; પાખડી

આરે જગતમાં એકજ એ છે. નામ આદીશ્વર જેનું;
 એ વિષુ સરવે ધર્તીંગ સમજે કહ્યું ન માને કેનું.
 તેને બજવા કોઈ ન પાડો. મત બેઠ મારા બાહરે;
 અનેક એકતા સિદ્ધ કરોછો, નથી તમોને સતાહરે.
 અનેક રસ્તા કરવા થકીને, બણા પડે છે ભુધારે;
 મોટા મોટાઓ મુવા છે દુખી, અહીં બતાવું શું ખુદ્ધારે ?
 નામ આદીશ્વર એકજ બજવું, હૃદય લાગણી સાથેરે;
 અમ્મર પદ જો એ થકી—મળશે, સમજે દુઠ્ઠી વાતેરે.
 ત્રિભૂવન તે માટે તમોને, ઉત્તમ કરણી કે છેરે;
 રાખો આદીશ્વર હરદમ હૈયે, તરણ તારણ જગતે છે રે.

પાખંડી.

પાખંડી.

પાખંડી

પાખંડી

પાખંડી.

પરભાતી.

હે કરણી કરી લે સારી પ્રાણીયા એક દિન આવશે જો એવો;
 આરે જગતથી જમજા હું, પાંચેલ મુળાની જેવો.
 તારીરે નારીને, તારાં છોકરાંરે, તારા—માપ અને માતા;
 બીચે ધરે નહિં રાખશેરે, જીવડો ધડમાંથી જાતાં
 વાહી ધોડીને મોટી મેટીઆરે રૂડાં લુંગણં ધરાણું.
 દેશે નહીંરે તને દોડડો, તારું છેરે તેમ ધારી;
 પડશે જવુંરે ખાલી હાથથીરે, જોજો જોજો જખ મારી.
 કરણી કરેલી હાથથીરે, એજ આવશે જો સાથે;
 બીજું રહેશે જો બધું પડયુંરે, તારું મેળવેલું જાતે
 આર જપાટો કાળનેરે યાશે જોજો અણધાર્યો;
 માટે ચેત્તાને સદા ચાલજોરે, જોજો જાતો ન માર્યો.

હેકરણી.

હેકરણી.

હેકરણી

હેકરણી.

હેકરણી.

કરણી જેણેરે સારી કરીરે, તેણે સરવસ જીવું;
 બીજા બધા જે પ્રાણીએરે, માગી દોબક લીધું. હેકરણી.
 ત્રિભૂવન તમારા હિતનીરે, વ્રાત દિવ્યમ કે, છે;
 પ્રભુ બજેને તજે પાપનેરે, એ આ સિખ રૂડી દે છે. હેકરણી.

આત્ર મૃત્યુ પ્રસંગે ધૃધિર રતુતિ.

રાગ “ આહા પ્રભુ કરમનકી ગતિ ન્યારી.

અહો પ્રભુ નમન કરી વારી વારી, મારી વિનનિ લેજેરે સ્તીકારી;
 અહો પ્રભુ નમન કરી વારી વારી. ॥ ટેક ॥
 લક્ષમણ બંધુ સમ મુજ બંધુની, હતી રૂઝ “રામજી”ની જોડી;
 કાળ કરાજે આવીને ઓચિંતાં, જોડી નાંખી છે પ્રભુ તોડીરે. અહો.
 રામની મદદ જેવી લક્ષમણ કરતો, સદા રાખી સાથ સ્વારી;
 તેવી મદદ મારો આ બંધુ કરતો, કષ્ટો પોતા શિરપર ધારીરે અહો.
 નિર્મળ મન અને શાંત સ્વભાવે, જ્ઞાની હતો ગુણકારી;
 વિષ્ણુ પડી તે બહાલા વૈકુંઠ આવ્યો, શેવાના સાબ સેવા ધારીરે. અહો.
 સંવત ઓગણીસ, સાબ છકોતેર, વૈશાખ માસ અધિકારી;
 સુદી બારસ વાર મંગળવારે, મૃત્યુ લોક ઓડીને મોરાસીરે. અહો.
 રૂડી રીતે તેનું રક્ષણ કરજો, જન્મ ન દેવારી વારી;
 અખંડ સુખહાંકે, આપો ત્રિભૂવન, આપ કને અરજ ગુજારીરે. અહો.

સોરઠા.

મરવું સરવે સિર છે, કોઇ દિન કોઇ રાત;
 ત્રિવ્યા ન થાએ કોઇથી, સમજી મનમાં શાંત. ૬
 આસિસ આપું બાપ હું, અવિચળ કરશે ધન;

તારણ તારણ છે સરવનો, જે જખરો જુગદીસ. ૨

માસ ખાર મુજ હાયથી, પુણ્ય દાન જે ચામ;

ભોક્તા તેનો તુજ છો, મિત્ર સ્વીકારે મામ. ૩

મારા મિત્ર ખોળ જનમહમદ વેણસીનામૃત્યુ

મસંગે મારો મુભાશિર્વાદ.

રાગ.

ત્રેતાળી ચોપાઈ.

માહરા રાની ગુણી રૂપ મિત્ર, જનમાહમદ પરમ પવિત્ર;
 ધણો જ્ઞાતને ધીસરે સ્વભાવે, ગયો પરશોક ખખર આભાવે,
 ગત વખત પહેલાં દિન એકે, વાત વિનોદ કરતાં વિવેકે;
 કરી વાત ન આવી તે વખતે, માહરે જાવું છે જીવંત તખ્તે.
 બલા કેમ વાત રાખી આ છાની, નહોતી જુગદીસ ગુણીયલ રાની;
 બિજે દિન જ્યારે આવ્યો દુકાને, ત્યાં મજબબ અજબ પડ્યો કાને.
 સદા માટે વિયોગ તારો જાણી, પુરી દીલગીરી દીધ ઉભરાણી;
 હતો ગામમાંને ખખર ન દીધી, છાની વાટ બહાલા વૈકુંઠની લીધી.
 હશે ખરે જન્યું જનવાતું, નથી થયું તે નથીરે થવાતું;
 તારા વિયોગ માટે શું શું કરવું, માહરે મુખડે હવે શું ઉચરવું.
 તેના પુરતો કરીને વિચાર, મારા ઉરયાં કઈ છું ઉદ્ધાર;
 સદા ખુદા ખલક તણો સ્વામી, તેના પાસે મહાસુખ પામી.
 જન્મ મરણ યાકી થઈ મુક્ત, રહેજે સદા માટે તું સંયુક્ત;
 એવી આશિષ છે મિત્ર માહારી, ખુદા સ્વીકારશે પ્રેમ ધારી.

દોહરા.

સંવત આલે એમણી, ઇકાતેરની સાલ;

ચૈત્ર સુદને ચૌદશે, વાર મંગળની રાત. ૧
 ખાર ઉપર બે વાગતાં, છોડ્યાં ઘડ ઘરખાર;
 જનમાહમદ, સુત વેલસી, જવા જીનંત દરખાર. ૨
 ભાષ, ભત્રીજા, પુત્ર છે, કુલીન જાત કુળવાન;
 મણી ગુણ માન ધરાવતા, તુરમામદ છે નામ. ૩

જળચર, ભુચર અને ખેચર પ્રાણીનો શુ સ્વભાવ છે ?

રાગ.

મૈયારીનું સુખ દેખી પ્રીતી પલટાવીરે.

સહુ દુનિયાં સ્વારથની દીઠી, સ્વારથ વણુ નથી કોઈરે. ૧
 જળ વિણુ સર પર જાય ન માનવ, પશુ પક્ષી પણ કોઈરે. સહુ
 દાવાનળ લાગે લે જંગલ, મૃગ નવ જાયે ફરવારે;
 સુક તર પર પક્ષી ન બેસે, ઘડી વિસામો કરવારે. સહુ
 તેમ જનો જન દીનરે દેખી, સરવે આધા નાસેરે;
 સ્વારથની છે એવી દુનિયાં, કહ્યું ત્રિભુવન હાસેરે. સહુ
 અશક્ત, ધરડા, રોગી વરને, ચાહે ન ચિતે નારીરે;
 મુવો ગણી મોં વાળે તેનું, રાગ થકી લલકારીરે. સહુ
 મોંખણીયા થૈ અનેક આવે, સ્વારથ હોયે ત્યારેરે;
 વણુ સ્વારથ ખોલાવ્યા નાવે, કંકલાટથી પણ કપારેરે. સહુ
 બાપા, કાકા, દાદા, મુરખી. સ્વારથ સુધી કે છેરે;
 સ્વારથ સરતાં બને સમેવડ, અવળા અજગા રહે છે રે. સહુ
 સ્વારથ વણુ જગમાં જનચે છે, પરમારથનો કરતારે;

પરમ કૃપાળુ જો પરમેશ્વર, તરણ તારણ દુઃખ હરતારે
સ્વારથીયામાં નહિ સપડતા, પરમારથીઓ પ્રીછારે;
કહે ત્રિભુવન સ્વર્ગ પુરીનાં, અનંત સુખડાં ધર્યોરે.

સહુ૦

સહુ૦

અલ્યા દગો ક્યાં ક્યાં છે ? અને દગાથી શું થાય છે ?

ગજલ.

દગો છે દૂધને ધીમાં, દગો છે તેલ ને ખીમાં;	
નથી હું દેખતો સીમાં, દગાંથી દેશ દુખે છે.	૧
દગો છે ખાંડને ગોળે, દગો છે ધાણીના ખોળે;	
દગો છે ત્રાજવાં તોલે, દગાથી દેશ દુખે છે.	૨
દગામાં સરવ છે ઢાણા, બેળેલા કાંકરી પાણા;	
દગાથી એમ લે નાણાં, દગાથી દેશ દુખે છે.	૩
દગાથી શાકને બાજી, ઠરે વાસી અરે તાજી;	
બકાલી કેક તે પાજી, દગાથી દેશ દુખે છે.	૪
દગામાં રજા અને કુસો, અને લે ડબલ તે મુસો;	
ખાવાડી માલમાં ભુસો, દગાથી દેશ દુખે છે.	૫
દગામાં ઘાટ દાગીના ઘડે છે લોક અભાગીના.	
જીઓ આ જગત.....દગાથી દેશ દુખે છે.	૬
દગામાં કેક કરે ધાતું અને દે ખો કરી વાતું;	
નથી જે લોક એ ચાહતું, દગાથી દેશ દુખે છે.	૭
દગામાં બેખ લે ભુંડા, ખરેખર હોય છે ભુંડા;	
ધણ્યોએ કૃત્યમાં કુણ, દગાથી દેશ દુખે છે,	૮

દગાથી કારટે મોટા, લડે છે સાવજો ખોટા;	
કરીને ન્યાયમાં ગોટા, દગાથી દેશ હુમે છે.	૯
દગાથી સાક્ષીઓ લાવે, અરે જે એમને કાવે;	
કારટને બોજ મુંજવે, દગાથી દેશ હુમે છે.	૧૦
દગો છે બાઇ ભાંડુમાં, દગો છે કેક રાંડુમાં.	
કહું એ સર્વ ગાંડુમાં દગાથી દેશ હુમે છે.	૧૧
દગાથી શ્રેષ્ઠ ધારે છે, દગાથી મિત્ર મારે છે.	
દગાને કોણ વારે છે ? ? ? દગાથી દેશ હુમે છે.	૧૨
દગાનાં મુગ છે ખોટાં, દગાથી શું નથી જ્ઞેતાં;	
રહેશો એ થકી રોતા, દગાથી દેશ હુમે છે.	૧૩
દગાને દેશમાં જાણી, વહે છે આંખમાં પાણી;	
વિશેષે શું વડુ વાણી ? ? ? દગાથી દેશ હુમે છે.	૧૪
દગામાં કોઇ નથી શબ્દા દગાથી સર્વને ચાબ્દા;	
ત્રિભુવન નજર બોજ આબ્દા, દગાથી દેશ હુમે છે.	૧૫

ગજલ.

હિર હરકાર ના ભરવા, નહીં જ્યાં પ્યાસની પરવા;	
ન વા'લુ જીવવું મરવા, રક્ષીરી એ રક્ષીરોની,	
નથી જ્યાં હાસ્ય ને રોવું, કમાવું કે નથી ખોવું;	
નથી સુખ દુઃખ ને જોવું.	રક્ષીરી.
સગાં ને કા નથી વેરી, નથી ધન ધામને મેરી;	
નથી દિન દ્રષ્ટિ કો ઝેરી.	રક્ષીસી.

નથી માફ અને તારું, નહારું ને નથી સારું;
નથી મહું અને ખારું.

ફકીરી.

શીકરની જે કરી શંકી, જનંતના સુખને તાકી;
ફકીરી એજ છે પાકી.

ફકીરી.

ફકીરી એ વિનાની તો. લુધી ને લંગડી છે જો;
દોળકમાં વાસ વસવા ઓ.

ફકીરી.

ચંડાળને શીખામણુ યાને દુષ્ટને દીલાસો.

ગજલ.

ખુટયાં છે પુણ્ય જો તારાં, હવે છે પાપના વારા;
ભોગવ તું ભાષ ઓ મારાં, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
ચડીને મોટરે રરિયો, જુલમ જલમ ધણો કરીયો;
નથી જો પાપથી ડરીયો, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
ગણી નાં ધર્મને નીતિ, ગણી નાં કાળની બીતી;
ન જાણી અન્યને વીતી, હવે દીલગીર છો શાને ? ? ?
હયું છે કેકનું નાણું, બધે તેં ખાપનું જાણું;
ખીજનું ઉર ના આણું, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
હુંદાયે એટલું હુંદયું, બધે રથજ જ્યાં લગી ખુટયું;
કુટાએ ત્યાં લગી કુટયું, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
સપટતા ખુબ તેં ખેલી, ન જાતી કાષ તેં મેલી;
ઓળંગી હઠ જો છેલી, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
હવે શું ? ? હાય ઓ માડી, રડે છે મુખડું દાડી;
વદન વીડું કરી દાડી, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?

હવે તું હીજડો ચામાં, નકટ થઇ દુઃખડા ગામાં;
 ઉપાનો સિરપરે ખામાં, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 ચવાની તે ચવાની છે, જવાની તે જવાની છે;
 મિથ્યા તે નાં ચવાની છે; હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 દીલાશેા હઉં તને બાઇ, હિંમત તું હાર નાં કાંઇ;
 તેમાંથી પામશે સાહી, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 રીખાવ્યા બહુ જનો રાણી, કુકરમોથી કરી હોણી;
 ખજના પાપના ખોણી, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 હણ્યા તેં મિત્રને, પાછુ, રચીને પાપની બાજુ;
 ન રાખી પાપ તેં સાજુ, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 હતા ઉપકાર ના કરતા, કર્યા વિદેશ તે રરતા;
 પ્રભુની ધાક નાં ધરતાં, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 રખાવ્યો રે'મથી રડો, બનાવ્યો ડાઘ હઠ કુડો;
 ગણાવ્યો બહુ ધણો પુરો, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 બલો જે બાવ હતો તે, લખાવ્યો લોકમાં તે છે,
 હવે તે કેમ થાશે જે, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?
 હવે પરતાઇ તું પાપી, પ્રભુની માગને માશી;
 હૃદય વિકારને કાપી, હવે દિલગીર છો શાને ? ? ?

દોહરો.

પાપી પાપે પામીયો, પૂરા પંદર લાખ;
 પ્રભુ પશુ જે નવ પુછશે, બીતિ મન નવ રાખ;

જખમકારને બે ઉદ્ધાર.

ગજદ.

હૃદયમાં છે જખમ તાજે, રૂઝાબો એ નથિ રૂઝાતો;

ખનું હું કેમ તે સાજે.

હૃદયમાં૦

જખમની છે પીડા એવી, ગમે નાં નિંદા જો લેવી;

કરી તે જીંદગી એવી.

હૃદયમાં૦

ગમે નાં પીવું ને ખાવું, ગમે નાં આવવું જાવું;

ધણો એ મન મુઝાવું.

હૃદયમાં૦

ગમે નાં જોણવું, કેવું, ગમે નાં સ્થિર થઈ રેવું,

હારણુ જો દુઃખ છે એવું.

હૃદયમાં૦

ગમે નાં પેરવું અંગે, ગમે નાં કાઠની સંગે;

કર્યો તે જખમ એ રંગે.

હૃદયમાં૦

નથી ધંધો મને ગમતો, નથી હું શાંત થઈ સમતો;

વિચારોથી રહુ હમતો.

હૃદયમાં૦

ધણી છે ઢંગ વિનાનો, ખજર લે કાણુ (આ) ખીનાનો;

કર્યો તે ધાય કીનાનો.

હૃદયમાં૦

મ્રણુ જો પાંસર્યો થાશે, ખજર તે દીન લેવાશે;

જખમ તે દિન રૂઝાશે.

હૃદયમાં૦

ખજર જો ન્યાયની રીતે, સમજીને કાયદા રાખતે;

કહી જો રાખતે પ્રીતે.

હૃદયમાં૦

થયો છો હાલ તો રાજી, તિમિરમાં તું ધણો ગાજી;

કુકરમો કર કરી પાજી.

હૃદયમાં૦

સગા દિ નાં જશે એવા, સમજ ને હાથ છે તેવા;
વખત ને આવશે સેહવા.

હૃદયમાં૦

અરે વણુ વાંકથી મારી, ખરાબી તેં કરી મારી;
સત્તાને વાપરી ન્યારી.

હૃદયમાં૦

ધણીની ચમ. મતી જાંઘી, બળી ગઈ છે બધી બુદ્ધિ;
નથી જોતો હજી સુધી.

હૃદયમાં૦

બરી તેં બ્યોમમાં ફાળું, કરાવ્યું મોં બધું કાળું;
મને તે જોઈ છે જવાળું.

હૃદયમાં૦

પણુ પણુ કેમ સાંપે છે? દયા તે કેમ રાખે છે ?
ત્રિભુવન સુખ બાપે છે.

હૃદયમાં૦

ભીખારીઓને બંધ કરવા બાબત.

રાગ

જીવ તું શીઠ શોચના કરે, કપાળે લખ્યા ત્રેખના એળે; દમ.

અરે કોઈ અજ કાનમાં ધરે, ભીખારી ઘણી ખરાબી કરે;

સરવ સુખડા ગુણો જમતના હરદમ હીણા હરે;

અરે૦

ખેતરમાં હોય લણુતા ખેડુ, ત્યાં જઈ તે પણુ મરે;

ઘણા કંટાળા દેને દુષ્ટો, ખડીયા ખાંતે ભરે.

અરે૦

મહા મે'નતે અનાજ ખેડુ, માંખણ ચોખ્ખું કરે,

માખ વગાડી અરે ગધેડા, ત્યાં પણુ ખોળા ધરે.

અરે૦

વળી ઉઠતા નિત્ય સવારે, ઘર ઘર પાછા શરે;
 ઘાટા પાડે ઘેર પેસતાં, છોકરા જોઈ થર થરે.   અરે૦
 એ જણુ વાતો કરતાં દેખે, ત્યાં પગલાં તે ભરે;
 વિધન કરાવે મહા વાતમાં, અપમાને ના હરે.   અરે૦
 દુકાનો પર જાયે દોડી. દેખ્યું લેવા કરે;
 ધંધાતું તેં ધ્યાન ચુકાવે, શબ્દ એમ ઉચરે.   અરે૦
 ઘણા જણાતો અમોલ મુખે, બીજા માગવા ધરે;
 -સ્તુ કંઈ દેખેતો, લઈને રસ્તે પડે.   અરે૦
 જેવા પોતે છે બીખારી, સહુ ને તેવા કરે;
 અહા અભાગી આવા ઉપર, ક્યા દીલ કેમ ધરે.   અરે૦
 જનભૂવન દેખીને આવા, તોઆં તોઆં ભરે;
 બીજા બંધનો થાય કાયદો, દેશ આગાહી મળે.   અરે૦

જે કાર્ય કોઈ રીતે થઈ શકે નહીં એવું હોય છતાં
 વળગી રહેવું એ મુઠ્ઠા માને ધાવી ધાવણ
 મેળવવા જેવું છે ?

હરીગીત છંદ.

ખામ નાજે ખંતથી, ખાવા ન નાણું વાપરે;
 પીએ ન પાણી પ્રેમથી, સુવે ન સારે સાથરે;
 આવા તણી સેવા કર્યામાં, કામ કો ક્યાંથી સરે;

- એ મુઠ માને ધાવતા, ધાવણ કહો ક્યાંથી મળે ? ૧
 ડાળ ન મળે, પાન ન મળે, ના મળે લીલા જરી,
 ઉભેલ હુંઠા આમૃતા, મોટાં સ્વરૂપો જે ધરી;
 ત્યાં નીર કાયમ રેડતાં, ભાવે છતાં તે શું મળે ?
- એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણ અરે ક્યાંથી મળે ? ૨
 વાટે જતાં વગડા વિષે, તરવા થયા તે તાકડે,
 જ્યાં ઝાંઝવાનું નીર દેખી, જે જમ્મએ ત્યાં આપણે;
 બહુ દોડતા મરીએ અરે પણ, નિર ક્યાંથી સાંપડે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણ કહો ક્યાંથી મળે. ૩
- ઉંચા ધણા આકાશમાં, બહુ વાદળાં ટોળે મળે,
 જે દેખતાં બાનુ જનોને, નાં જુઓ નજરે પડે;
 વારિ વમરની વાદળી, વરસી તળાવો શું ભરે;
 એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણ કહો ક્યાંથી મળે. ૪
- પ્રેમ પુરો દાખવો, જીગર ખરાકો ઉપરે,
 તન, ધન આપો સરવદા, જૂદા ન જાણી આપણે;
 વળગ્યા જતા સામા જનો, તરછોડતા ઉત્તરા ફરે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણ કહો ક્યાંથી મળે ? ૫
- સાચું ન બોલે જે સદા, જુડે જ ગાળે જાંઘળી,
 જાણે ન જગમાં જે પ્રભુને, તે કરે શું બાંઘળી;
 તેવા નરો દમ બોધને, અગ્નિ આપણુ શું હરે;
 એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણ કહો ક્યાંથી મળે. ૬
- ચૈતન્ય વિનાના દેવ જે, અષ્ટાંગ અંગ અંગમાં ધરે;
 જે રૂપનાં અનુપમ દીસે, દેખતાં છાતી કરે;

નમનનો સ્વીકાર લેનાં, કાકલુદી જે કરે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે,
 ખારીજમીને ખેડતાં, ખાતર ધણું ખાતે બરે;
 વળાખીજડ રોપીને, પાણી તણી તૃપ્તિ કરે;
 જે ઉમતાંની સાથ છોડો, મૂળમાંથી જ્યાં બળે,
 એ મૂઠ માને ધાવતાં, ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે. ૮
 દયા ન દેખો દીવમાં, નજરે જોતાં દેખતાં,
 માનેત મોટા દેવતું, નજરે તમારી પેખતાં;
 શું દયા તે દાખવે જન, પાપ નમે છુટણુ બરે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે. ૯
 કલેશથી હમેશ કરતા, દેશમાં આદમ અરે;
 ને કલેશમાં જે જાંદગી, આખી જીવો ગાળી કરે;
 તે શિખ રૂડી આપતાં, જે કાનમાં કો શું ધરે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે. ૧૦
 શર્મ ન મળે ચિત્તમાં, લજ્જ નથી જ્યાં આંખમાં,
 ને ધર્મ ન મળે ધ્યાનમાં, ને સત્ય ન મળે સાથમાં,
 ઉપકાર બહોલો તે કનેથી, કેમ પાછો જો વળે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે. ૧૧
 પરનારની પ્રીતી કરે, વેચાણુ પણ તેના બની,
 છુટાવી રૂડી લાજને, મુડી ગુમાવી ગાંઠની;
 તે પ્રાણથી પ્યારી ગણો પણ, થુકતી મોં પર શરે,
 તે આવી ધરમાં આપણાને, રોટલા ક્યાંથી ધડે, ૧૨
 કામ ચિંધ્યું કામ પણ તે, કાનમાં જો નાં ધરે,

ને શબ્દ પાછો હા, તણો કે, ના તણોનાં ઉચરે,
 વિશ્વાસ તેનો રાખતાં, શું આપણું લીધું કરે,
 એ મુઠ માને ધાવતાં ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે,
 જેણે ન વાળ્યાં ઢોર રૂડાં, ચિંધવાથી આપનાં,
 તે ઢોર વાળે કેમ કેહેજે, ચિંધવાથી આપણાં;
 રીસને અવળાધમાં બાવા બનીને જે ફરે

૧૩

તે મુઠ માને ધાવતાં ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે.

૧૪

સમજે બંધુએ સાનથી, ને કાનથી પણ સાંભળે,
 પિતા તણા પણ બોલ રૂડા, ઉર પર તે નાં ધરે,
 અવળાધને આડાધમાં સુત આપલા થૈ જે ફરે;
 તે મુઠ માને ધાવતાં, ધાવણુ કહો ક્યાંથી મળે.

૧૫

ગજલ.

ન થાએ શાંતિ જ્યાં જરીએ, નહીં ત્યાં પાયજો ભરીએ.

બલે ભુખે સદા મરીએ.

ન થાએ.

ધણી જ્યાં ખટપટો હોયે. ન જસો ત્યાં કદી કાએ,

બલે ને લાભ ત્યાં હોએ.

ન થાએ.

ધણા જે ધરપાવાળા, કરે છે કૃત્ય જ્યાં કાળા,

વિવ્રનના જે કરી ચાળા.

ન થાએ.

સદા જે ખોદણી કરતા, બમે છે ગામમાં શરતા,

નથી જે નિવૃત્તિ કરતાં.

ન થાએ.

ધણા જ્યાં લાલચુ લોભી, જીવે છે લોભને થોભી,

નથી જ્યાં કીરતી શોભી.

ન થાએ

ધણા જે કુડીયા કપટી, રહેલા સ્વાર્થમાં લપટી,

હાથ છુપી જરી ડપટી.

ન થાએ.

ક્યા ને ધર્મ ન મળે જ્યાં, સ્વરમ કે લાજ ન મળે ત્યાં,

ન થાએ.

નીતિ ભક્તિ નથી જન જ્યાં

ન થાએ.

વસે કુલટા તણા વાલા, રખડતા લોકમાં લાલા,

ભૂપર જે ભાર દે ઠાલા.

જખરાઇથી નાણાં કઢાવનાર કુકરમી માટે.

ગઝલ.

અરે !! નાણાં તમે લેવા, કરો છો કેર તે કેવા;

સહાં જે જાય નાં તેવાં, અરે !! નાણાં તમે લેવા.

ડરાવો કેઠ કરવાને, ફકત નાણાંજ હરવાને;

પાપી પેટ ભરવાને.

અરે !!

ચડાવો આજ જે ખોટાં, ગમે તેવાં તેને મોટાં;

કરી ખીહામણા ફાટા.

અરે !!

ગેઓ છો ગેમની ગાળો, કરો છો માનખો કાળો;

ખરો છો કુંદવી ફાળો.

અરે !!

રીઆવો મારજો મારી, અકરમી ધા કરી કારી;

મજુની ખીક પરવારી.

અરે !!

રડાવો પાણીએ રાતે, ગુજારી જુલમને જાતે;

વિચારો કોઇ નાં વાતે.

અરે !!

ખરેખર રાક્ષસો જેવા, ધરો છો રૂપ જે તેવા;

ફરો છો જીવજો લેવા.

અરે !!

હુઠારા કૃત્યને કરતા, નથી જ્ઞાને તમે ડરતા;
નથી કાં મોત વિશ્વ મરતા.

અરે ! ?

તમારું ડાચું હું દેખી, બીજું હું જમ સમાં લેખી,
તમારી એવી છે શેખી.

અરે ! ?

ગજલ.

પનોતી સાડ સતી બેસે, (અરજદાર થઇને) કોરટમાં તે ધણી પેસે;
ત્રિભૂવન અનુભવી કે' છે. પનોતી०

વકીલોની કરી પરવા, વળી ધર તે તણાં ભરવાં;
પડે પૈસા તૈયાર કરવા. પનોતી०

પુરાવાની પીડા પાકી, જવું ફેરા થકી ચાકી;
દશા કહો કેટલી વાંકી. પનોતી०

વસીલા, વગ તણી વાતો, પડે કરવી ધણી ત્યાંતો;
શીકર કહો કેટલી બાતો. પનોતી०

પડે ખોટી ધણું ચાવું, તજી રોજગારને ખાવું;
જીવો ભાષ દુઃખ છે ખાવું. પનોતી०

ધુરંદીયો કેકની ખાવી વિના જો કારણે ભાષ;
દુઃખો તે કયાં કહું ગાષ. પનોતી०

વખત જો કોરટે જવા, ન લાવો કોઇ પણ ખાવા;
કરો અભરામના હાવા. પનોતી०

ગજલ.

કરોમાં કામ ને એવા વધે વેરી ધણા તેવા;
 અકારા લોક કે એવાં.
 તજાએ લાજ ને રૂડી, ઘટે ને ઘર તથી મુડી;
 ગણાએ શાખ ને કુડી.
 ભોગવવી આપણ ઉડી, દગાવે લોક ને મુંડી;
 ખરાબી થાય ને ભુંડી.
 બીભારી જે થકી આવે, રૂડા રોજગાર ગુમાવે;
 (વૈદો) ધણા ન્યાં આગળે કાવે.
 જેનાથી હાનીયો નજી, મળે નિત્યે ધણી તાજી;
 અને શત્રુ ધણા રાજી.
 મળે નાં જે તણા સાંધો, વિચારો એ નહિ બાંધો;
 પડે જે દામથી વાંધો.
 ન થાયે કામ ને તેડું, કઢિનાં શિર પરે લેવું
 કહણુ છે જે ધણું એવું.
 વધે કુસંપ જેનાથી, બે એની થાય એનાથી;
 વધે કઠકાટ તેનાથી.
 ધણી અગવડ પડે એવી, અને સગવડ ટળે તેવી;
 ન તેવી વાત ને લેવી.

કરોમાં૦

કરોમાં૦

કરોમાં૦

કરોમાં૦

કરોમાં૦

કરોમાં૦

કરોમાં૦

કરોમાં

કરોમાં૦

ગજલ.

કર્થે પર નારની પ્રીતિ, બધી બગડે જીવો સ્થિતિ;

હૃદયમાં રાખવી બીતિ,

કર્થે.

ન સૂજે કામ કે ધંધા, કરે છે ત્રેમ એ અંધા;

કર્થે.

તજવે નીતિના બંધા.

નિરાંતે નિંદા જો નાચે, ન ખાવું ખંતનું બાવે;

કર્થે.

હરાયા સમ એ કાવે.

સગાં વહાલાં દિસે ઝેરી, વળા મિત્રો દિસે વેરી;

કર્થે.

તજવે દરકાર સહુ કેરી,

તજવે સર્વ જો નાણું, છેવટમાં વેચવું બાણું;

કર્થે.

ખનાવે કાળજીનું કાણું,

ખને છે આખર પાણી, કરાવે કીરતી કાણી;

કર્થે.

વિચારો ઉર બધા આણી.

કમોતે મોત થાય છે, પ્રીતી એ દુઃખ હાય છે;

ત્રિભુવન એજ આયે છે.

દોહરા.

પરિ પૈસાથી ઉતરે, તજી ભુવન જો દેવ:

પૈસાથી દુનિયાં બધી, કરે પાયની શેવ.

૧

સ્વર્ગ મળે પૈસા થકી, જો કરી જાણે હાન;

દે પૈસાથી ભૂપતિ, મહિમા મોટું માન.

૨

મુરખ મોટા માનવી, મુંઢ મનિ ના હોય;

પણ ત્યાં પૈસા હોય તો, બરે સલામો જોય:

૩

હાવે સહુ હરિયાદમાં, જ્યાં પૈસાનું જોર;

સાધનને સંગવડ મળે, રમત એનીજ ઓર,

૪

સમાં સરવ તે ચા'ય છે, અદાનક રાખી પ્રમ;
 મિત્ર મળે મન માનતા, એ પૈસાની નેમ. ૫
 સુખથી વારી મામરાં, હાજર થાયે દુધ;
 એક બોલાવે એકવીશ, લેવા આવે શુધ. ૬
 દુનિયાં બહુ હાલ્યા ગણી, આગા આધિન થાય;
 વિશ્વ કો વરતે નહીં, પૈસાને મહીમાય. ૭
 સરવ સુખની વેલડી, સરવ સુખનું ઝાંડ;
 ધન મિન ત્રિલુચનનો, કોઇ ન માને પાડ. ૮

ગજલ.

અરે ! ? નિંદા તણા કરતા, કરો તો પૂરતી કરજો;
 તમારું પેટ હાંસીને, તમે જો તે વડે બરજો.
 ન શટે પેટ નિંદાથી તમારું ધ્યાન ત્યાં ધરજો;
 ન હયાં થાય આંતરડાં, તમે તે ખ્યાલને કરજો.
 ન ચાલે પેટમાં પીડા, અતિશય આહાર જો કરતાં;
 ખરાબી થાય નાતેથી, રહેજો ખ્યાલ તે કરતા.
 કરાએ એટલી કરતા, ન પાછો પાય જો બરતા;
 પ્રભુ કે જો અમારાથી, જીવરમાં જો નહિ ડરતા.
 અમે તો ઇચ્છીએ એવું, જીવીને રહો સદા કરતા;
 અમારા જીવતાં સુધી, તમે જોજો નહિ મરતા.
 અમારા ઇષ્ટ છે એમાં, અમારા મનમાં જાણી;
 બળવો કામ કામ, એ અમારા સુખની વાણી.

‘ મૈયારીનું મુખ દેખી, પ્રીતિ પલટાવીરે ’ એ રાગ.

મૂરખને શિખામણ દેતાં ઉલટી યાએ હાનીરે;
અળગા વસળે એ કારણથી, માહાર કહેવું માનીરે. મૂરખ૦
લાભ તમે તેવાનો તાકી, કહેશે સેજેજે સવળુરે.
તદ્દષી કરશે ધાર્યું તેનું, અતિ ધણું તે અવળુરે. મૂરખ૦
જળતે પેટે કદિ વધારે, જોર કરીને કહેશેરે;
માત ગુમાવી જગના જનમાં, તમે તમારું દેશેરે. મૂરખ૦
દુઃકાર ને આશો ગાળો, ઉપકાર જો જો કરતારે;
ત્રિભૂવન સજ્જન કે તમને, ભણે મૂરખ્યાં મરતા, મૂરખ૦

એજ રાગ

લોકર લડતા હોએ તેમાં, કદિ ન આડા પડવુંરે,
સારું સાકર જેવું કહેતાં, ઝેર મણે છે કડવુંરે, લોશ૦
આવામાં આડે પડવાથી, પાપ પનોતી પળગેરે;
ચોટે ચિત્તા સમ આપણુને, એને રાખી અગગેરે; લોશ૦
આવા આવે આપણ પાસે કાંઈ કાંઈએ કે'વારે;
ક્ષણભર વાત હૃદયમાં ધરવા, કાન કદિ નવ દેવારે. લોશ૦
આવાને અવસોઈ ડાહ્યા, સદાય રહેજો અળગેરે;
કયા નદીએ જવું છે નાવા, જલમ ઝગડો સળગ્યે. લોશ૦

ગજલ.

હરામી હોય છે કેવા ? જુવો દઉં જામલા તેવા.

તમારા લક્ષમાં રહેવા.

હરામી૦

કરે ઉપકાર ને લાખો, કપાવે તે તણી પાંખો;

હરામી બવ જુવો આખો.

હરામી૦

કરે ખાનીગી વાતો, અરિને જમ કહે જતો;

વિના નથી શાંત તે થાતો.

હરામી૦

લડે ને લાકડા તેવાં, ઘડે ઘોડા સદા એવા;

સર્વ ને દુઃખડાં દેવા.

હરામી૦

ખીજને દુઃખ દે પાછ, બને ત્યારેજ તે રાછ;

હીણા (કૃત્યો) થી ના મરે લાછ.

હરામી૦

ધરે નાં કાષ્ટનું કાને, પ્રભુનું પશુ નહી માને;

છેવટ સમસાન ને સ્થાને.

હરામી૦

ફરે છે છીદ્ર તે જોતા, ગણેનાં પારકા પોતા;

નિબૂવન કે જુવો શ્રોતા.

હરામી૦

ગજલ.

ફજેતી થાય છે ફાડી, મળે જ્યાં જામણી લાડી;

કલેજ ખાય છે ફાડી.

ફજેતી૦

ઉડે છે પોહોર દિન ચડતા, બધાને રાંડ તે લડતા;

મૂકે નાં ટેવ તે મરતાં,

ફજેતી૦

સદા રહી લુગડે મેલી, જુવો તો ભુતડી બેલી;

કરે ડહાપણ વળી પેલી.

ફજેતી૦

કહ્યું તે કોઇ નાં માને, શિખામણુ નાં ધરે કાને;
પડી તે ભોમ છે પાને.

૧જેતી૦

ન ટાણે રાંધણું આપે, રાંધે તે બાણું ખાઈ,
મળેલી પૂર્વના પાપે.

૨જેતી૦

અદેખી ને અકોણી એ, કરે ધારેલ તેણે તે;
મણે ગાંઠે ન ખીજને.

૩જેતી૦

વધારે કોઇ જો વેળા, કહો તો માનવી ટાંજાં;
બુઝાથી બહુ કરે ભેળા, જુઓ જન્માષ્ટમી મેળા.
મળે જ્યાં શ્રાવણી નારી, પુરુષ ભવ જાય તે હારી;
ન દાવે કોઇ જો કારી.

૪જેતી૦

૫જેતી૦

૨જેતીથી ડરી જગમાં, જે, જવા મન થાય છે નગમાં
વિશેષે તો કહું ખગમાં,

૬જેતી૦

(મૈયારીનું મુખ દેખી, પ્રીતિ પત્તટાવીરે.)

એ રાગ.

નખળા દિનની એ નિશાણી, વેરી લાગે વા'લારે;
અણુધારી આવે હપાધી, ભોંયથી પ્રગટે બાલારે.
સંપ સરવથી જાએ ચાલ્યો, એવી કુમતિ આવેરે;
કારણ વિશુ કંકાસ વધારી સધળે ભૂંજ વાવેરે.
ધંધામાંથી ધ્યાન તંજાએ, સુએ ખરચે: કરવારે;
દેવાની દરકાર ન રાખે તજી લજ્યાની પરવારે.
કાં બૈરીને કેહેવે ચાલે, નહીં ખીજનું માનેરે;
દેવ દયાથી કેહેવા આવે, કહિ ન સુજીશે કાનેરે.
જુઠાણાનું જોર વધે છે, નીતિ નાતરે મુકીરે;

૧.

૨.

૩.

પાપ કરમમાં પગ દે પેહેમે, સત્ય ધર્મને સુધારે. ન.
 ખીજનું દેખીને સાર, ચિત્તું સળગી જાએ; ન.
 દેખે અન્નનું અવળું ત્યારે, આનંદ હર ઉભરાએ ન.
 સ્વાસ્થ્ય કારણ ખીજાને, દેહે દુઃખમાં બોળારે; ન.
 નવ જાણે નિજ ઘેર પ્રગટશે, શમણ સુદ (૧૫) હોળારે. ન.
 જે પોતાને મળતો હોએ, કદિક પૈસો એકજરે; ન.
 હજારની અન્ય હાની કરતાં, હરે ન દિલથી એકજરે. ન.
 ખાએ તેનાં ખણે સુળામાં, ઝડમૂળ કરવા સારે; ન.
 કંકરની જે કાળું ચાતાં, ધરાઈ કરે છે પાથું. ન.

હિંદુ બાધઓના સુવારા.

(સગ) મરશીયા.

હાય હાયરે હિંદુ બાધઓના સુવારા;
 તજ દીધા રીવાજે, રૂપાળારે હાય. હાય. ૧
 સહુ જીવે છે બાધ બલાજે, સુકી દીધો છે માળવે મલાજે;
 કેવી દીસે છે તમને બલાજેરે, હાય હાય ! ! હાય. ૨
 હોમ હાયેક સોળની સાડી, તેમ અરધે માથેરે ઉઘાડી;
 ફરે આમ તેમ લુમતી અનાડીરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩
 જીવે પોલકાં નિત્યે રૂપાળાં, ઘણી ઘણી ટુંકી ખાંપ વાળા;
 રહે બાવડાંઓ અર્ધા ઉઘાડારે હાય હાય ! ! હાય. ૪
 બહુ પોલકાંઓ આજે ગમે છે, પહેરી પોલકાંને ખુશી રમે છે;
 અને ચોટાંની મધ્ય ભમે છેરે, હાય હાય ! ! હાય. ૫

- અંગ ઝાઢે છે વઝો જો આછાં, અંગ દેખાય વાંસેથી ખાસાં,
જુવો જુવો ભાષ આ તમાસારે, હાય હાય ! ! હાય. ૬
- ચેહેરી સખાટ, યુદ્ધને ચાલે, એક હાથે જો છત્રી ઝાલે;
પછી મલકાતી મન મ્હાલેરે, હાય હાય ! ! હાય. ૭
- ચા, વિના ન દિન એક છાંડે, ઉઠી બેલીને કીટલી માંડે;
દોષા વાળી જો ધમરાળ રાંડેરે, હાય હાય ! ! હાય. ૮
- મુખ કાલે છે પાનના કુચા, યુક ફેંકી કાઢે બહુ કુચા;
હોઠ રાતા કરી જુવે છે ઉચારે, હાય હાય ! ! હાય. ૯
- કરે સોદા જો જમને બીજરે, હરી શરી દુકાનો હમરે;
બાપ દાદાની આબરૂ વધારેરે, હાય હાય ! ! હાય. ૧૦
- નિત્ય જોવા નાટકને જાયે, ગીત મુખે નાટકનાં ગાયે;
હોય ભલે પિતા, માત, ભાઈએરે, હાય હાય ! ! હાય. ૧૧
- ટૅક સીખી હોટલમાં જવા, બેસી ખુરસી ટેબલપર ખાવા;
કુળ ઉભયની આબરૂ ગુમાવારે, હાય હાય ! ! હાય. ૧૨
- ઘેર ચુલે નાખે નહિ છાંણાં, ભાંગે ડબલ હોટલમાં નાણાં;
ભલે રહેવાનાં હોયના ઠેકાણાંરે. હાય હાય ! ! હાય. ૧૩
- બહુ ભાવે સીખડને પુરી, રૂડાં રામતાની સાથે કચુરી;
શાક મક્કત ખાવે બની સરીરે, હાય હાય ! ! હાય. ૧૪
- રૂડા હોયના ખોરાકને તજ્યા, ખાવા ગમે હોટલનાં ભજ્યા;
લે છે નાણાં કરીને ઘેર કજ્યારે, હાય હાય ! ! હાય. ૧૫
- વળી મોઢાં રમાલે લુછે છે, આમ ભમરા હોટલમાં બુંસે છે;
કાણુ એવી નારીને પુછે છેરે હાય હાય ! ! હાય. ૧૬
- ઘેર ધાધરાને જાલરો જાજી, હોય તેમ તેમ ધાય તે રાજી;

- જોષ જોષને મરું છું હું લાજરે, હાય હાય !! હાય. ૧૭
- કેક દિસે ગુલાબડી જેવી, જાણે મારવાડની એક દેરી;
- બાઈ વિશેષ વખાણું હું કેવી રે હાય હાય !! હાય. ૧૮
- કેક દેરી રાજઓની રાણી, ફરે ખુશી થઈને બાઈ ચાણી;
- મુકી માથે ઓજલને પાણીરે, હાય હાય !! હાય. ૧૯
- માન હતું ઓજલમાં મોટું, ગણી દીધું તેને સાવ ખોટું;
- અને કાઢે ગાડીમાં રાજ દોડું, હાય હાય !! હાય. ૨૦
- સુર્ય ચંદ્ર ક્યારેક મુખ જોતાં એમ રાણી ઓજલમાં રહેતાં;
- હવે જુવે બંગીને ઢેક સોનારે, હાયહાય !! હાય. ૨૧
- પૂર્વે સતિ થવા રાણી જાતી, ફક્ત ત્યારે ખુશી તે દેખાતી;
- મુખ અંજે અંજે ઉચરાતીરે, હાય હાય !! હાય. ૨૨
- મોઝેજે જીવીત જાન દીધું, સતી થવા તારું બંધ કીધું;
- ત્યારે ઉપરનું માન વેરી લીધુરે, હાય હાય !! હાય. ૨૩
- ધણા લોકે સુધારો આ કીધો, ધરાની પોષાક વળી લીધો;
- હાય મુજબથી ડંકા આ દીધોરે, હાય હાય !! હાય. ૨૪
- હોય વેતા ન એક જો રતિના, કામ કરે છે અવળી મતિનાં;
- ભોગ મેળવ્યા છે ખારા પતિનારે, હાય હાય !! હાય. ૨૫
- પાડી ટેવો જો છેલ્લ કરવાની, પડે મરજી ત્યાં ત્યાં તે ફરવાની.
- મુકી માથેથી જિક મરવાનીરે, હાય હાય !! હાય. ૨૬
- વાત કરવા કાગળથી શીખી, રૂડા રીવાજ નાખીયા છે વીખી;
- ખાય છેવટે આ દુનિયાને બીખીરે, હાય હાય !! હાય. ૨૭
- અન્ય પુરૂષને ઇષ્ટને તાળી, વાત ચોટે કરે છે રૂપાળી;
- કહો કોણ શકે બાઈ ખાળીરે, હાય હાય !! હાય. ૨૮

ન હોય ધરમાં અરે એક ધાતુ, તેમાં કરે નવી નવી વાતું;
 નથી દુઃખડું આ ખમી ખવાતુંરે હાય હાય ! ! હાય. ૨૪
 જુના રીવાજ દીધા છે ત્યાગી, નાના મોટા ધરમાં લાય લાગી;
 હવે સુઝે જવું નહિ ભાગીરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૦
 નથી ધર્મ ગુર શિખ દેતા, મોટા મોટા નથી બધ રેતા;
 નથી પ્રભુ આવીને કંઈ કે'તા રે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૧
 નથી બકિના બાવ ઉર ધરતી, નથી જ્ઞાન પુણ્ય હાથેથી કરતી,
 બહાવા વિકલ વરને નથી વરતીરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૨
 સાસુ સસરા ને નણુદી ગમે નહિ, સાથ એસીને પ્રેમે જમે નહિ;
 એલ કહિ તે કોનો ખમે નહિરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૩
 કેક ધણીની પહેલાં જમે છે, વળી મરજી પડે ત્યાં જમે છે;
 છતાં ગુણી આ કેમરે ગમે છેરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૪
 જુવો જુવો કહું મારા મિત્રો, આ કેવાં સુધારા ચરિત્રો;
 કાંક જોશો તો રહેશો પવિત્રોરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૫
 હાસ ત્રિજૂવનની સુણી વાણી, ચતી અટકાવો આગર પાણી;
 રીત હિંદુની લોઠે લેવાણીરે, હાય હાય ! ! હાય. ૩૬

ખોટી ભકતાણીઓથી ઠગાતા ના, તે કેવી હોય છે ?

દાહરા.

બધી દીસે ભકતાણીયો, રામ રામ કરનાર;

જુઠ વદે, જારી રમે, ચોરી કરે અપાર.

સતિ તણા ચાળા કરે, ખોધ દીએ બહુ વાર.

કૃત્ય કાળાં એવા કરે, જોષ ત્રાસે કિરતાર.

૧

૨

પાછળ હોતે પુછડું, જો હત લાંબા કાન;

ઝોળખવી સેહેલી થતે, પણ લુભ્યો ભગવાન. ૩

રૂપ, રાગને બોધથી, કામ ઇમારો નહીં;

ઝેવી કષ્ટક ભક્તાણીઓ, છે જાણી મેં અહીં. ૪

શટેલ ને શીટેલ ધણી, ન્યાણી નજરે નાર;

તોખા તોખા પામીયો, જાણે જગદાધાર. ૫

લાવનગર રાજ્યના મહુવા મહાલમાં, જાહેર પ્રજામાં,
કરપીણ રીતે થયેલાં બે ખુન.

ખુનીઓને બચાવનાર સામે પડી આત્મભોગ આપવા

તૈયાર થઈ ખરી હકીકત અજવાળે લાવનાર

બાહાદુર નરરત્નને અમારા તરફથી

વેન્યવાદના બે બોલ,

બાહાદુર નરરત્ન ન્યાયવર્થ સાહેબ,

કાવસશાહ પીરોજશાહ કરાડા.

રે. મહુવા પણ હાલ અમદાવાદ.

આ મહુવા એ ભાવનગર રાજ્યનો મુખ્ય માહાલ છે. જ્યાં
વીશ હજાર માણસની વસ્તી છે. આ ભાવનગર રાજ્ય કાઠિયાવાડ
પ્રદેશમાં “ પાવોનિયર ” પંક્તિમાં ગણાય છે. રાજ્યકર્તાનું નામ
ભાવસિંહજી છે, અને તેઓશ્રીએ કે. સી. એસ. આઈ. નો પદકામ

ધારણ કરેલ છે. તે રાજ્યકર્તાની રૈયત વર્ગમાં તમે હતા. આ પગ લખવાના કારણમાં હકીકત એવી છે કે;—

તા. ૧૯-૮ સને ૧૯૧૪ ના રોજની રાત્રીએ (રોજ મહિનાની તા. ૨૬ મીની રાત્રે) બે પોલીસ ચકલા વચ્ચે અને પોલીસ પેહેરા નજદીક—રાતના બાર ઉપર બે વાગે-પરજીયા સોની નાજનારણ નામના સખસને તથા તેમની આરત આઠ વાસલને તરવારની ઝેરી ધારથી સંખ્યાબંધ પ્રહારોથી ટુકડા કરી કાર મારી નાખવામાં આવ્યા—જેનું વૃતાંત લખતાં હૈય કંપે છે.

ખુન થયાની તારીખે, પોલીસ, ફાજદાર, જમાદાર, અને હવાલદાર જિગેરે ગામમાં હાજર હતા. છતાં ખુન કરનાર કોણ છે ? અને તે ક્યાં નાસી ગયા ? એ બાબતમાં તેમના તરફથી સિધ્ધિ રીતે બીલકુલ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. તપાસ નહીં કરવાનું કારણ ખુનો કરાવવામાંજ પોલીસવાળાઓએ મુખ્ય પાઠ ભજવેલો છે. “બુલે મહુવા ન્યાયાધિસની કોર્ટના ફાજદારી કેસ નંબર ૩૧૨ સં. ૧૯૭૧” અને બાવનગર સર ન્યાયાધિશ સા. ની કોર્ટના સેસ-સ કેસ નંબર ૨૯ સંવત ૧૯૭૧.”

ખુનીઓને પકડવાનું કામ પોલીસ ફાજદારનું હતું. તો તેનો આ કામમાં હાથ હતો એટલે પકડાય કેવી રીતે ? અર્થાત આ બે ખુનની વાત ફૂતરા, બીલાડાના સ્વભાવિક મૃત્યુ તરીકે લેખાઈ હવા-સીક બની ગઈ. આ વાત મારા સાંભળવા પ્રમાણે તમેને ઘણીજ કંટાળાપાત્ર થઈ પડી. અને તમે બાવનસરની રૈયત વર્ગમાં હોવાથી તેમજ તમેશ્રીના માન્યવર્ષ પુજ્ય પિતાશ્રીએ લગભગ બાવીશ વર્ષ સુધી આ. પો. ના ઉપરી તરીકે, તેમાં પાંચ વર્ષ લગી તો સ્વતંત્ર પો. હ.

સાહેબ તરીકે, ન્યાયિક વૃત્તિથી, નિમકહલાલ કરેલી નોકરીના સંસ્કારો તમોએ જાતે જોએલા હોવાથી તમારું અંતઃકરણ હિંમતી આવવાને લીધે આકાશના તારા તોડવા જેવાં મહાન કાર્યમાં પ્રથમ નામદાર મહારાજને સાહેબને મળવામાં વિજય મેળવ્યો, હકીકત સમજાવવામાં આગ્રહાળી બન્યા-મહાન પર્વતને માથે ઉચકવા જેવા કાર્યને પારણ કર્યો, અને પોલિસના ઉપરી સિવાય, રપેસીયલ પોલિસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટની નિમણૂક કરાવી-કેસ હાથ લેવરાવી, પુરાવો એકત્ર કરી આપ્યો-છેવટે ન્યાય કોર્ટમાં કેસ સાબીત કરાવી આપ્યો. આવો જનાવ જો જોઈએ છીએ તો કાઠિયાવાડ ઇલાકામાં પહેલોજ જોઈ શકાય છે, તે ખાતે તમો નામદારને માહરે કેટલો ધન્યવાદ આપવો ? ? ? કેટલી સાબાસી દેવી ? ? ? છેવટે ક્યા સારા શબ્દોમાં બોલવું-તે મારી હૃદય દીક્ષનેરી જોતાં જડતા નથી.

૧. આપના પિતાશ્રી પીરોજશાહ બેહેરામજી કરાદાએ બાવનગર રાજ્યમાં બાવીશ વર્ષ નોકરી કરી રાજ્ય પ્રજામાં સંપૂર્ણ સંતોષ મેળવ્યો છે.

૨. આપના દાદાશ્રી બેહેરામજી હોરમસજીએ મોર સંઘવાળી અને દેદા બારવડીઆ જેવા, કાઠિયાવાડમાં તોચાં પુકરાવનારને પકડવામાં વિજય મેળવ્યો હતા.

૩. આપના પિતાશ્રીના પુજ્ય કાકાશ્રી ધનજીશાહ હોરમસજી તે કાઠિયાવાડ ઇલાકામાં રાજકોટ ખાતે પોલીસીકલ એજન્ટ હતા. જેમણે કાઠિયાવાડ ડીરેક્ટરી લખી છે.

આવા ઉજવેળ કીર્તિવંત અને ખાતદાન કુટુંબમાં ઉત્પન્ન થયેલા

પુરુષ જે નીતિ, ધર્મ, સત્ય, દયા અને લોકહિતનાં ભૌતિક કામ કરે તેમાં નવાઈ નથી પરંતુ એવા કુટુંબનાજ પુરુષો આવું કામ જમતવી દ્રષ્ટિપર લાવનાર તરીકે કહું તો તમે શ્રીજ છો. આ કાર્યકર્તા તમેજો મૃત્યુના સંયોગોમાં આવી ગયા છતાં નિડર રહી, કાર્ય સારથ્ય કયું એ ઓછા ધન્યવાદની વાત નથી. વળી કોઈ જાતનો જાતીકો સ્વાર્થ કે રાજ્યલાભ હતો નહીં છતાં પોતાને ખર્ચે બોહોળી તુકસાનીઓ વેડી વિજય મેળવ્યો તેથી વિશેષ ધન્યવાદ ઘટે છે.

ઉપરનો પત્ર હું મારી ત્રીજીવન તરંગ નામની ચોપડીમાં પ્રગટ કરું છું. તેમાં મેં યોગ્ય પત્ર લખેલા ગણી પ્રગટ કરવા રજા આપેલા તો મારા હૃદયને નિષ્ઠાદ્દ મળશે. તા. ૩૦-૩-૧૯૧૬.

લી. સેવક

ત્રિભોવનદાસ નારાયણના

સવિનય પ્રણામ.

લાઇ શ્રી ત્રિભોવનદાસ નારાયણ કવી,

અમદાવાદ.

તમારો લખેલો પત્ર વચાર્થ છે, પરંતુ મેં મારી ફરજથી કાંઈ પણ વીશેષ કયું નથી, અને ભાવનગરના ખુદાવીંદ મહારાજ સાહેબના રાજ્યની સેવા બળવવી તે માહત્ત મુખ્ય ધર્મ પ્રમાણે માહરી મુખ્ય ફરજ ગણાય; ને તે મેં કાંઈ પણ અંશે બળવી હોય તો તેમાં કાંઈ પણ વીશેષ કયું નથી. ચોક્કસ સાબીત કરવાનું માન મેં વામનરાય કપીલરામને ઘટે છે. આ પત્ર પ્રગટ કરવાથી કાંઈ વીશેષ નથી.

તમારે મારા કાર્ય સામે એટલે દરજ્જે ગ્રેમભાવ છે તે જાણી હું
ખુશી થાઉં છું. તા. ૧-૪-૧૬.

લી. સેવક.

કાવસશાહ પીરોજશાહ કરાકાના
સલામ વાંચશો.

ખુલાસો.

પ્રિય સજનો,

મને ઉપરના કેસનું પરિણામ જાણવા માટે કેટલાએક પ્રહરથે
તરફથી પુછવામાં આવે છે, તો તેના ખુલાસામાં જણાવું છું કે:—

આ એકજ કેસમાં ન્યાય, નીતિ, દયા, ધર્મ અને સત્યને
કામુમાં રાખવાને મહાન મનોબળનો વ્યય કરી નામદાર સેસન્સ
જડજે સેસન્સ કેસ નંબર ૨૯ સંવત ૧૯૭૧ ના કામમાં, ધણીજ
દસ્તાવેજ અને મુખ જજાન પુરાવાપર પુખ્ત વિચાર કરી ન્યાય બુદ્ધિ
અને ધ્વજ પ્રેરણાએ જ્યુરીના મત સાથે મલી, તા. ૨૦ મી માહે
એપ્રિલ સને ૧૯૧૬ ના રોજ (૧) જંદુર રામને શંસી (૨) ધાના
મુળુને જન્મ પ્રર્થતે કેદ ઉપરાંત સાત વર્ષ સખ્ત મજુરી, (૩)
પોલીસ હવાલદાર રામા હાજને તે પ્રમાણે (૪) ભગવાન બીખાને
તેમજ (૫) વેલા ભાયાને શંસી, (૬) પોલીસ હવાલદાર નથુ સાગાને
નંબર ૩ પ્રમાણે અને પોલીસ જમાદાર ત્રીભોવન જેઠા નંબર (૭)
માને ત્રણ માસની સખ્ત મજુરી સાથે રૂ. ૨૦૦) બસો દંડની
શિક્ષા કરી બાદ પોલીસના ઉપરી, સીરસ્તેદાર, પોલીસ ફાજદાર

તારાચંદ દીવાલજી, પોલીસ ફાજદાર અમદુલહુસેન નુરહીન વિગેરે બીજા કેટલાએક ફાજદારો, જમાદારો, હવાલદારો અને સીપાઇ મોના ઉપર, ઉપરના ગુન્હાને અંગે કરેલા ગુન્હા સંબંધી કામ ચલાવવાની પરવાનગી આપી.

ઉપરના કેસને અંગે તા. મા. ની હજુર કોર્ટના ફા. મંજુરી કેસ નંબર ૨, રીવીઝન અરજી નંબર ૧ અપીલ નંબર ૭-૮-૯ સંવત ૧૯૭૧ ના કામમાં નંબર ૧ ને ફારી નંબર ૫ ને કાઢી પછી પ્રસંગે જીવ જતાં સુધી છોડવો નહીં. એવો ઠરાવ કરી બાકીના ગુન્હેમારોને છોડી દેવામાં આવ્યા છે અને જેના ઉપર કામ ચલાવવાની પરવાનગી આપવામાં આવેલી તે રદ કરવાનો ઠરાવ કરામમાં આવેલો છે.

ઉપરના અસલ અને અપીલ કોર્ટના તમામ કામગીરી નક્કો મારા ધાસે આવી ગઈ છે. તે વાંચતા અને વિચારતાં સેક્શન કેસનો ફેસલો બહા, વિજ્ય અને શંકર જેવા દેવાધિદેવની કદાચ દુલ્લ જેઠામાં રજુ કરવામાં આવે તો પછી તેઓ માન્યવર દેવોથી કાના, માત્ર રસ્વ, દીર્ઘ, અદ્યપીરામ, મહાવીરામ, પુર્ણવીરામ જેટલી જુલને માટે દોષ મુકી ફેરફાર કરી શકાય તેમ નથી. આવો અમારો પ્રબલ અભિપ્રાય થયો છે. જેને માટે તે અભિપ્રાય ગદ્ય, પદ્યના રૂપમાં લખવામાં આવેલ છે. તે અમુક પ્રસંગની સાતુકુળતાએ નામદાર મહારાજની હજુરમાં રજુ કરવા ઉપર બાકી ત્યાર બાદ યોગ્ય જણાયે પુસ્તક રૂપે પ્રગટ કરી જન સમાજની સેવામાં રજુ થશે. રજુ થવાના સંયોગે ગ્રાહકો થવાને બહેર ખબરથી ખબર આપવામાં આવશે.

ધડેતરીની ઉથલ પાથલ સંબંધી સંક્ષિપ્ત નોંધ.

પ્રભુ પ્રાર્થના.

એકત્રીશા સવૈયા.

આ અવનીમાં ઉથલ પાથલ, ઇશ્વર ને થઇ છે એવી;
કોઇ કવિથી લખી કામળે, વર્ણવી જાય ન જો તેવી;
કેક યુવક ને યુવતી માર્યા, કેક વિધુર, વિધવા કીધાં,
કેક ધરો તો ઉજડ પડતાં, ખંભાતી તાળા કીધા. ૧
અનેક રોગને ભોગ પડીને, અણુધાર્યા જાએ ઉડી;
ભોગવવા વૈભવ નથી રે'તાં, રખડે છે એવી મુડી;
તન વિચારો તનમાં રે'છે, મન ઇચ્છા રે છે મનમાં;
ખાખ થઇને જાએ ઉડી, ધણી એકમાં જંગલમાં. ૨
કેક તણાંતો મુડકારખડયાં, અવલ મંજલ પણુ નવ પહોંચ્યાં,
અગ્નિ અભાવે હાલ બે હાલે, ખાડામાં જઇને ખોચ્યાં
આવો કોપ થયો અવનીમાં, હા-હા-કારજ કરનારો;
પાંચ વરસથી અજગ્ય જમાનો, પ્રાણુ જનોના હરનારો. ૩
અનેક જણુતો કુટે માયાં, અનેક જણુ કુટે છાતી;
એ દિલગીરી આ અવનીમાં, જોઇ નથી આંખે જતી;
હિંમત જઇને કોને દેવી, ધિરજ પણુ દેવી કોને.
સરખાં મરણુ! દરેક ધરમાં, ભાઇ પરસ્પર દેખોને. ૪

એક બાબુએ રોગ હજોને, અન્ય બાબુએ મોંઘવારી;
 ત્રીજી બાબુ લડાઈ સળગી, ચોથી દુકાળ છે કારી;
 જુતળ પર બહુ ભાર વધ્યો મણી, શું કરવા માગે અળગે,
 આમ કરવા માગે પણ, મુકા વાંસે' ને લીલાં સળગે. ૫
 ત્રોતેર સાલે ને બહુ તગડયાં, ખાલી હીધાં મોટાં સે'ર;
 જંગલમાં ને વર્યાં ગામડે, ત્યાં પણ વરત્યો કાળો કેર;
 જપવાં જંગલમાં નવ હીધાં, તેમ ન હીધા કોઈ ગામ;
 તેમાં આ ચુમેતેર સાલે, કોપ થયો છે હે ભગવાન. ૬
 પડતાં ઉપર મારી પાટું, બળતા ઉપર હીધાં ડામ;
 સહી કહી નવ જાએ પીડા, એ પીડા કીધી ભગવાન;
 ક્યાં ભાગીને જાવું સહુએ, ક્યાં જઈને કરવી દરિયાદ;
 કોઈ વિચારો કોઈને ઉર પર, નથી આવતાં કરતાં યાદ. ૭
 દારણુ દુઃખડે ડુખી દુનિયાં, આક્રંદ એવાં થાયે છે;
 દાન પતિ હે એ તારાથી, કેમ હવે જોવાએ છે;
 વાર કરો વેહેલી દુનિયાંની, વિશ્વ પતિ એ વિનંતી છે;
 ત્રિજીવન કે એ કર જોડો, કદિ વખત આવો નવ દે. ૮

આ વખતમાં કેને લાલ થયો ?

એકત્રીશ સવૈયા,

વૈદો કામ્યા પેટ ભરીને, ગોરો કામ્યા માથા ખુડ
 વૈતરણી તરવાને જાને, સુરબીના લૈ પૈસા ખુખ;
 કાઠી વાળેને ખાપણીએ, પુષ્કળ લીધાં છે નાણાં;
 એ વિજુના સવળાની જાતી'માં પડોયાં છે મોટાં કાણાં. ૧

ઝેરી સર્પડંસ થયેલા હોય તેને ઉતારવાનો મહાન ચમત્કાર.

કોઇ પણ માણસ અગર જનવરને સરપડંસ થયો હોય તો તે વખતે કોઇ પણ બીજા માણસે “ પાનરે ” એવી ત્રણ વખત જીમ હારી ફરેક જીમની વખતે, સરપડંસ થયેલા માણસે જે કપડાં પહેરેલાય, તે કપડાંને ત્રણ ગાંઠ વાળવી તે તેજ ક્ષણે ગાંઠ વાળનાર માણસે તુરત તાર કરવા જવું તારની અંદર “ પાનરે ” એકજ શબ્દ લખવો. તાર રીપલાઇ કરવો. તાર કરનાર માણસે પોતાનું નામ અને ગામ તથા કાંઈ સ્ટેશન થઈને આવવું તે સ્પષ્ટ રીતે લખવું. તારનો જવાબ મળે તો ગાડીના ઢાંઢામે સ્ટેશનપર હાજર રહેવું. સાપ ઉતારવાના બદલામાં કંઈ પણ સેવામાં આવવું નથી, એટલું જ નહીં પણ તેના ઘરનું અન્ન જગ જીવંતી સુધી ખપવું નથી. કેટલાક માણસો મરી ગયા પછી તાર કરે છે, હીક નથી. તાર પાનરેને મળતાં ‘ ગુર પ્રતાપે ’ ફરી તેને ઝેર ચડશે નહીં. મુલા પછી તાર કરવો હી. તાર સાથે જતા આવવાની ટીકીટના પૈસા મોકલવા. તાર કરવાનું કેટલાણું.

“ પાનરે. ”

મુ. લીંબડી,

(કાઠીયાવાડ,)

મરણ પોતે તો વાંચો.

હકિયુમાં છે હમણે રાગા ત્યાંથી નીકળી એ
અસરે એ હળ.

મન ગમતિ અહીં ટોપી મગશે, જખલાં જોઈએ તેવાં,
કરાક જરાક (૧) જે જે જાખી, કીક પડેતો લેવાં;
આવો અલખેલા આ જાતા મુશ્કીભાઈ, આવો ટેક ॥ ટેક ॥
મનહર બેઠી છે મોજની, વાલ, રમાત્ર નવ (૨) રંગીરે.
ધણુ કિમતી, ધણુજ સરતા, નાનાને વળી જંગી, આ
નકમો જોઈએ તેવા હઠએ ફેશન જોઈએ એવારે,
જ્યાન'ધ ને વળી પરચુરણ, ગમશે તમને તેવાં. આવો.
હગાકપટની વાતો ન મળે, કિંમત એકજ કહિશુંરે,
છત. મામણી કરશે જુલી, શીખ (૩) તુરતમાં હઠશું. આવો
રાજનગરમાં (૪) રહીએ, કહીએ, પાનકોરને નાકેરે,
દુકાન નંબર "૪૬૦૦" ઉપર "હાસક" આંકે, આવો.
નામ રામજી લેતા આવો, નુત પીતાંબર ના પુછી;
જરૂર, જરૂર, જરૂર, વાગે, ખરીદી થાશે ખુશી. આવો.

મેસર્સ દરજી રામજીભાઈ પીતાંબરદાસ,

કે. પાનકોર નાકે દુકાન નંબર ૪૬૬૬ મુ. અમદાવાદ.

(૧) થોડીચાર (૨) બાનમાતના (૩) રંગ (૪) અમદાવાદ.

